HVB
HET VISSERIJBLAD

bpost
PB-PP
BELGIE(N) - BELGIQUE

Valduvis: op weg naar groene vis

Kweekzalm: toxic junk food

Fotoverslag visssersbetoging Amsterdam

Regering wil eilanden voor de kust

Visveiling in gebreke tegenover FAVV

84 ste jaar • verschijnt al drie jaar als tijdschrift van vzw Climaxi
Zomer 2018
Afgiftekantoor Gent Stapelplein
Ver. Uitgever: Filip De Bodt Groenlaan 39 9550 Herzele
Merci Facteur

Inhoud

1 Cover
2 Inhoud/colofon
3 Edito: Doe iets!
4 De man aan het raam
5 Ondertussen op de visveiling...
7 Kweekzalm: toxic junk food
9 Valduvis: groene vis
10 From fisherman to fish farmer
11 Grentrance
12 Marien Plan Noordzee
14 Brief uit Nederland: pulsvissen
15 Het krabbenmandje
17 Fotoverslag Vissersbetoging Amsterdam
21 Kookhoek
22 Vrijdag de dertiende
23 Mossels & (zee)slakken
24 Végé sluit de deuren
26 Het leven zoals het is op de Z53 'Van Eyck'
28 Vissersopstand anno 2018
29 Vissen in het verleden
30 Het muzikale anker 30: Lyle Lovett en 'If I had a boat'
32 Boeken aan het water
34 Over vis en vismarkten
35 Zee-haiku's
36 Ruimtelijk plan Noordzee

Colofon

Het Visserijblad
Onafhankelijk magazine van de zee

Medewerkers: Jo Clauwaert, Romeo Rau, Wim Versteden, Robert Coelus, Jason Savels, Ger De Ruiter, Chris Meyers, Carlos De Gendt, Peter Holvoet-Hanssen, Freek Neirynck, Antoine Légat, Annick Vansevenant, Jennifer Vrielinck, Stefaan Pennynck, Tony Neal, Wim Schrever, Geert Lenssens, Jonas De Corte, Flor Vandekerckhove, Annelies Rogier, Knor De Poon, Willy Versluys, Ruth Pirlet.

Redactie en ver. uitg.: Filip De Bodt, Groenlaan 39, 9550 Herzele. 0496/718472. filip@climaxi.be
namens vzw Climaxi

Vormgeving: Wim Schrever en Jo Clauwaert
Drukkerij: Polyprint Herzele

Uw vrijwillige bijdrage is méér dan welkom op rekeningnummer BE40 0016 3236 1163

HVB
HET VISSERIJBLAD
Climaxi.be
actief voor een sociaal klimaat

Vlaanderen
verbeelding werkt

Foto Wim Schrever

Edito
Doe iets!

Dit en vorig jaar zijn een goed jaar voor de visserij. De prijzen liggen op een degelijk niveau en de oogsten zijn goed. Dat was een kleine tien jaar geleden wel anders: prijzen zaten aan het laagste plafond ooit en er waren slechte oogstjaren. Toen draaide **Climaxi** de eerste documentaire **Fish & Run**. Ondertussen zijn we aan de derde toe. Blijkbaar herstelt het visbestand zich vrij goed in onze kontreien, al moeten we die nog altijd niet vergelijken met de jaren zeventig van vorige eeuw.

Maar goed, wat vooruit gaat is meegenomen. Met stellingen zoals *'het is gedaan met de Belgische visserij'* helpen we ook niets vooruit.

Ondertussen blijven er voldoende discussiepunten: elektrisch vissen is voorlopig (en volgens ons terecht) door het **Europees Parlement** verboden. De vrij absurde aanlandplicht (alles wat gevangen wordt moet naar de kaai) zet zich door. Er worden bredere militaire zones, eilanden én windmolenparken gepland in de Noordzee. Ze belemmeren de vissers in hun vrijheid en maken de ontwikkeling van een kustvisserij onmogelijk. Ondanks de inspanningen van de veiling in **Nieuwpoort** blijft het klein segment aan onze kust te verwaarlozen. Vooral dat laatste zit ons dwars: als **België** een kleinschalige visserij wil uitbouwen en daar ook de sportvissers wil bij betrekken, dan moet daar plaats én ondersteuning voor zijn.

Nu verkoopt het beleid steun in woorden en maakt het ondertussen deals met andere Europese landen (vb. **Nederland**), waarbij onze eigen gereserveerde of beschermde zones open gesteld worden voor buitenlandse schepen. **Europa** klaagt dit aan en stuurde België een verwittiging. "*Normaal*", zeggen beleidsmensen, "*zo krijgen wij ook toegang tot buitenlandse wateren.*"

Zo eenvoudig is het niet. Dat betekent immers dat de grootste schepen de beste faciliteiten krijgen en dat de middenslag en het klein segment in de verdrukking komen. Wie veel kan vangen hoeft daarom niet meer kansen te krijgen, integendeel: 80 % van de visserij op wereldvlak behoort tot het klein segment en krijgt slechts 4 % van de quota. Bij ons spelen die verschillen niet zo erg, maar in Nederland en **Groot-Brittannië** kunnen ze tellen!

Ondertussen staan natuurbeschermers en vissers op veel plaatsen met de messen tegenover mekaar. Dat hoeft niet, mag zelfs niet volgens Climaxi. Zij zitten in met dezelfde zee en kunnen beter samenwerken in plaats van oorlog voeren. Zo zit ons systeem namelijk in mekaar: hoe meer de kleintjes mekaar bekampen, hoe meer de grote voedselmultinationals, diepvriesschepen, aquacultuurgiganten en anderen het voor het zeggen hebben.

En dan is er nog het klimaat. Stilaan vergaat de laatste ontkenners het lachen. Visbestanden schuiven op naar het Noorden en hete zomers als deze worden geen uitzondering meer. De oorzaak: door de mens veranderend klimaat, dat ons bedreigt, zeggen onze weermannen. Wat zuidelijker creperen mensen van dorst en honger. Het enige antwoord dat wij daarop te bieden hebben is de stelling dat ze daar moeten blijven. We zouden iedereen op de planeet beter een eerlijke prijs betalen voor zijn goederen. Je kan niet voor een vrije markt zijn en tegen vrije migratie. Dat vecht.

Ook hier kijken beleidsmakers dikwijls naast de kwestie: we spenderen miljoenen aan het indammen van water door het verhogen van dijken en het aanvoeren van zand, maar zijn niet in staat om een consequent beleid te voeren dat het openbaar vervoer of de fiets bevordert.

En ook in de visserijsector blijft het vrij stil. Juist, er gebeuren mooie dingen. Vissers vangen plastiek, we letten meer op onze visbestanden en we vissen dichter bij huis of we maken ons vistuig zodanig dat er minder brandstof moet doorgepompt worden.

Maar wanneer gaat Europa zijn verbod op nieuwe vaartuigen herzien? Waarom geen nieuwe generatie vaartuigen verwelkomen die nog beter zijn voor klimaat? Waarom geen quota wisselen en nog dichter bij huis vissen? Waarom krijgen we de banken niet los voor investeringen in de visserij? Wanneer gaat men eens grote stappen vooruit zetten?

De vragen blijven opkomen: waarom laat men de **Baelskaai** verder aftakelen? Wie heeft er belang bij dat het ene huis na het andere gesloopt wordt voor luxeappartementen die een straatverlichting krijgen van 65.000 € het stuk? Waar moeten de gewone mensen naartoe? Waarom zet men die tegen mekaar op? Waarom zou de **Nele-bunker** daar weg moeten? Wat gaat men nu met het **OVAM**-gebouw doen? Waarom komt er geen initiatief dat die kaai opnieuw in het teken van de visserij zet? Zodat er toch iets overblijft?!

Nu er toch allerhande verkiezingen op komst zijn? Welke politieke partij komt eens naar buiten met een standpunt in deze richting? Doe iets, voor we zinken!

Filip De Bodt

Foto Geert Lenssens

De man aan het raam

Ze noemen me inmiddels schaamteloos *'De man aan het raam'*, omdat ze vertrouwd geworden zijn met het beeld van een stille observator, vanuit een bres in de muur, uitgerekend op een plaats waar de avondzon het mooist ondergaat in de enige kuststad die deze naam verdient.

"Ie skildert verzeekerst" en *"Zien tabloos angen agter em, kiek mo"*. In één slijmstoot word ik compleet onterecht verheven tot **Alechinsky**, **Fred Bervoets**, **Hugo Claus, Panamarenko**, **Raveel**, **Roobjee** en **Raoul Servais**, wiens konterfeitsels inderdaad aan de muren van mijn appartement op de dijk hangen te prijken, omkaderd door een wél eigen **Mondriaanse** designstructuur. Alleen een authentieke rietveldzetel mis ik nog in dit kader. Had ik ooit in bruikleen, maar verdween prompt met de vriendin die erin had geïnvesteerd.

Wat zouden we hier op deze aardkloot lopen te doen als we ons niet zouden toedekken met de artistieke biechten van beeldende kunstenaars? En pas op, het hoeven niet allemaal originelen en laagste nummers van een authentiek werk te zijn. Een weloverwogen selectie uit de **Verkerke** postercollectie kan ook al oases van melomanie creëren… tenminste als de kaders niet allemaal van bij **Blokker** komen.

Maar aan de keerzijde… de andere kant van het door mijn silhouet ingevulde straatraam - winter en zomer, dag en nacht, bij ontij en luwte -, mijn koninklijke loge tussen het medio vorige eeuw opgetrokken monumentale casino en de hedendaagse beeldengroep van **Arne Quinze**, is er nog een dimensie. De mens…

De geïnteresseerde mens dient zich met regelmaat aan bij het brede raam van mijn bel-etage met zicht op zee. Eigenlijk smeek ik er bijna om, met zoveel onschuldig exhibitionisme. De vraagstelling van het bontst mogelijke publiek is zeer gevarieerd en variabel.

Op de onschuldige en misschien zelfs voor de hand liggende bevraging: *"Wat is dat hier mijnheer?"* ligt vanuit mijn fantasie en ludieke ingesteldheid een al even voor de hand liggend antwoord klaar: *"Een afkickcentrum voor kerjeuzeneuzen."* De meest intelligenten bomen zich dan niet verder in mijn privé. De minderbegaafden stellen een volgende domme vraag. En ik zweer je, ik geloof soms niet wat ik hoor. De niet zelden **Nederlandse** lullematijzen komen fictief een pak patat, al dan niet met pindasaus, bestellen. De gratis bijgeleverde saus is: *"Is dat nu echt het hoogste niveau van je humor?!"*. De rest is veelal **Shakespeareaanse** stilte.

En dan heb je ook die onverantwoordelijke ouders die hun kleuters misbruiken door hen op mijn venster af te sturen met de vraag om een ijsje te kopen. Ik zou er met graagte onder mijn venstertablet eentje draaien om het nog een tweede draai te geven op die ouderlijke smoelen.

Maar er is ook de, niet te vergeten… haantjes-de-voorste, die denkt zijn gezelschap te moeten animeren met: *"Is dit een hotel?"*. Ik moet ze op hun honger laten met de bikkelharde correctie… *"Nee, een reservaat voor dementerende randdebielen"*. Ze kijken dan verweesd aan de grond genageld en blijken de enige van de meute die niet doorhebben, dat ze afgegaan zijn als de eerste de beste pineut.

Maar het is niet allemaal kommer en kwijl aan mijn scherm op de wereld. Vaak zijn het ook warme en écht geïnteresseerde ongenodigde bezoekers. Er zijn er die mij zelfs tot tranen toe beroerden… zoals die man die 's ochtends om vier uur zijn tranendal offreerde omdat hij tienduizenden euro's verwed had in het casino. Hij had nog net schoenen aan. Er bestaat dus blijkbaar tóch nog enige ethiek in dat wereldje van mensen pluimen.

De ontboezemingen van de bedrogenen en de bedriegers… vooral in de liefde… zijn legio en meestal kopieën van elkaar. Ik heb geleerd dat niets saaier is dan slecht aflopende verliefdheid.

En toch blijft de mens mij boeien. Ik wou dat ik duizend ramen had.

Freek Neirynck, schrijver en observator
Foto's Annelies Rogier

Ondertussen

op de Vlaamse Visveiling....

Filip vroeg mij een tijdje terug (21 juli): "*hoe gaat het nog op de Vlaamse Visveiling?*"
Ik antwoord hem laconiek: "*as usual, same shit*".
"*Oei*", zegt hij, "*dan is er niet veel veranderd sedert jouw open brief* ! "
"*Euh neen, ik wacht nog steeds op een officiële reactie...*" (reeds twee jaar oud die brief...).
Maar ondertussen kreeg de **Vlaamse Visveiling** nog enkele brieven, neen niet open maar gesloten van karakter, in het kader van **FAVV**-controles die mij noopten de veiling in gebreke te stellen op vraag van de FAVV-inspecteurs die periodiek in het kader van onze VE-erkenning als vishandel controles verrichten én enkele lacunes noteerden gelieerd aan de veiling, o.a. vuile kisten, labelen, ...
Ook hier komt hoegenaamd geen reactie op. Verder dan "*we gaan het eens bekijken*" komt men niet. Structureel zoeken naar adequate oplossingen, pardon? Of zelfs nog maar een bruikbaar antwoord formuleren...vergeet het. Dit is een beetje de attitude van als je je kop in 't zand steekt zie je de problemen niet, dus bestaan ze niet. De suggestie "*zouden we niet eens met alle protagonisten rond de tafel zitten?* " blijft dode letter.
En neen dit is geen alleenstaand verhaal. Ik heb omzeggens geen weet van vishandelaars die zich gerespecteerd of gelukkig voelen op de veiling, het draait gewoon vierkant. Het is een steriel gebeuren, zakelijk tout court.
Inspraak? Die is er hoegenaamd niet én als die er occasioneel al eens is dan ligt alles al vast van op voorhand en wordt kritiek vanuit het koperspubliek afgedaan als niet juist of onterecht. De Vlaamse Visveiling dat is Het-Grote-Gelijk! Enkele voorbeelden? Verkoop op donderdag? Kopers zijn quasi unisono tegen (ruim 95% is tegen, gepeild via bevraging), toch houdt de veiling vast aan deze idiotie. Rog, haaisoorten en zeebaars verkopen in één ruk? Kopers zijn manifest tegen (ruim 98%, ook via bevraging) maar men volhardt opnieuw in de boosheid.

En dan wil ik het nog niet hebben over de belabberde distributie, de sorteringen die niet kloppen, manco aan gewicht, de ene keer veilen op één veiling een andere keer weer op twee veilingen.... om dan plots toch weer op één veiling het boeltje te draaien. De opgave van aanvoer die soms van geen kanten klopt. Of nog over die idiote draaideuren met badge terwijl vijf meter verder de deuren wagenwijd open staan... Reders waarvan hun lip op hun buik hangt omdat ze '*moeten*' veilen te **Oostende** terwijl ze verknocht zijn aan hun thuishaven **Zeebrugge**.... Op zo'n momenten wordt het pijnlijk duidelijk wat een blunder van formaat er destijds gemaakt werd door de Vlaamse Visveiling te belonen met een monopoliepositie t.b.v. het veilen van vis in **Vlaanderen**. Stel je eens voor dat **Urk** of een andere partij destijds Oostende in handen kreeg? Dan hadden we op vandaag een heel andere cultuur binnen het gebeuren van vis veilen in Vlaanderen. Er ging sowieso concurrentie zijn en een trigger voor de veilingen om te presteren en te excelleren. Je moet maar eens praten met reders die regelmatig uitwijken naar Urk om te weten te komen hoe veel klantvriendelijker de aanpak daar is. Ginds voelen zij (en wij) zich klant, hier paria. Ik weet het, het is perceptie....maar toch.

Toen voormalig directeur **Johan Van den Steene** met pensioen ging en ik hem destijds sprak over de problemen tijdens de eerste helft van 2016 (toen vaartuigen en masse richting Urk vertrokken) zei hij mij: *"Junior, de veiling wordt hier nooit meer als voorheen. Er is iets voor altijd kapot gemaakt."* Profetische woorden... En ja, ten tijde van Johan waren er ook af en toe problemen, waar niet? Maar er was tenminste tijd en plaats om eens van gedachten te wisselen. De man kende zijn klanten, zijn veiling én de visserij en vishandel. Hij had ook met alle partijen een empathische reflex, ook al moest hij soms water en vuur verenigen. Stel je even voor dat we met het huidig management opnieuw een crisisperiode met de visserij doormaken zoals in 2012-2014? Als de eenheid en rust bewaren al niet lukt als het goed gaat.....dan vrees ik voor het ergste. Watertrappelen en verzuipen.

Visveiling - Foto Wim Schrever

Is er dan niks goed aan die veiling? Ja hoor! Er zitten enkele fantastische mensen die het heel goed menen. Neen, ik ga geen namen noemen. Diegenen die ik in gedachten heb weten heel goed over wie het gaat. Alleen jammer te moeten vaststellen dat ook zij zich af en toe totaal onbegrepen en verweesd voelen en dat sommigen vooraleer ten prooi te vallen aan een burn-out andere oorden gaan opzoeken. Dat is wat ik de paradox van de Vlaamse Visveiling benoem, indivi-

Verse vis op de visveiling - Foto Wim Schrever

dueel zitten daar echt heel goeie mensen, maar als collectief lukt het niet, er is geen coherentie als het ware. Er is geen verbinding, ieder is bezig op zijn eilandje.
Reders klagen momenteel niet echt, mede omwille van stevige prijsvorming. Het gaat de rederijen financieel voor de wind en dit is maar goed ook. Zij klagen wel over de nieuwe maatregel m.b.t. de **Golf van Biskaje**-campagne die hen quasi verplicht om in Vlaanderen te veilen. Ik heb de indruk dat deze truc hen zwaar op de maag ligt. Er wordt mij verteld dat als zij aanlanden in **Frankrijk** en willen veilen buiten Vlaanderen zij hun vis eerst in Frankrijk dienen te laten wegen om dan op transport te zetten. Dit zet bij velen kwaad bloed. Ik heb deze informatie gekregen van een tweetal reders. Eens deze campagne ten einde is, zie ik ze opnieuw massaal kiezen voor Urk, maar het wordt afwachten. Dit jaar was het wel een goede zaak dat de Golf van Biskaje-campagne meer verdeeld werd en dat niet iedereen samen richting Golf trok. Deze zomer was er veel meer verscheidenheid en continuïteit in de aanvoer, goed zo!

Zoals overal hoor je ook over het acuut gebrek aan goed personeel, zowel bij de rederijen, de handel én de veiling. Op termijn wordt dit zeker de achillespees binnen onze sector, wie wil nog '*in de vis werken*'... ondanks een goede verloning? Ja, hier een punt à décharge voor de veiling, goed personeel vinden is ook voor hen niet evident. Koppel hieraan nachtwerk in een koude omgeving en je hebt de ideale mix om het jezelf moeilijk te maken. Misschien moeten we ook dit gegeven even tegen het licht durven houden en out of the box denken over hoe hierop vooruit te denken?

Reders trekken zich de haren uit de kop als ze weeral al eens geconfronteerd worden met bemanningen die er onaangekondigd de brui aan geven, ondanks de zeer stevige verloningen. Deze problematiek schaadt niet enkel de ondernemingen (geen bemanning is niet in zee) maar heeft ook financiële repercussies in de exploitatie én fnuikt het ondernemerschap!

Afbraak van de visveiling - Foto Jo Clauwaert

Als ik naar mezelf kijk dan stel ik vast dat ik twee derden van mijn vis nu op buitenlandse veilingen koop, waar dit voorheen hooguit één tiende was. Vroeger was het buitenland de parachute, nu zijn de rollen omgekeerd. Ik denk zelfs dat de Vlaamse Visveiling dit nog niet opgemerkt heeft of er alleszins apathisch bij blijft. En zo zijn er nog zeer trouwe handelaars die andere oorden opzoeken. Ook zij stellen vast dat hierop vanuit de veiling niet gereageerd wordt. Vreemd toch zo'n houding?

Er komen inderdaad alsmaar nieuwe (buitenlandse) kopers bij die aankopen doen via de on-line veilingmodule. Maar hier hoor je dan oprispingen waarbij mensen zeggen dat de veiling de klanten van haar klanten afneemt of nevenactiviteiten orgnaiseert die vroeger een niche waren voor sommige klanten (inpakken, invriezen, enz.). Het moet gezegd sommige van die nevenactiviteiten verdwijnen even snel als ze gekomen zijn: schoenmaker blijf bij uw leest.

Goed, ik heb het weer eens op papier gezet. Of ik hiermee nog maar iets in beweging krijg blijft een open vraag. Wordt ongetwijfeld vervolgd....

.

Romeo Rau, Vishandelaar

De visveiling in Oostende voor de afbraak - Foto Wim Schrever

Valduvis: op weg naar groene vis

Net voor de zomer lanceerden de **Rederscentrale** en **ILVO (Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek)** de markterkenning **Visserij Verduurzaamt**. Via Visserij Verduurzaamt krijgen reders die voldoen aan bepaalde duurzaamheidsvereisten een erkenning toegekend. Hierbij wordt gebruik gemaakt van **VALDUVIS**, een meetsysteem van 11 indicatoren die inzicht geven in de duurzaamheid van een vissersvaartuig. Via VALDUVIS kunnen reders van visserijschepen zichzelf beoordelen op het vlak van *'duurzaamheid'*. Wie aan de helft van de criteria voldoet en een engagementsverklaring getekend heeft om zijn duurzaamheidsscore te verbeteren krijgt op de veiling een groene stip achter zijn naam.

Een stap vooruit voor de Vlaamse visserij, denken we onmiddellijk. En in bescheiden mate is dat ook zo. Een groot aantal parameters worden in een door ILVO ontworpen tool gestoken: waar wordt er gevist? Welke vissoorten worden er gevangen? Hoe zit het met dierenwelzijn? Hoe vist men en beroert men de bodem? Wat zijn de arbeidsomstandigheden aan boord en wordt iedereen correct vergoed? Hoeveel brandstof verbruikt men? Is het schip financieel rendabel?

Lancelot Blondeel (ILVO): Op die manier willen we jaarlijks per schip berekenen hoe duurzaam, sociaal en ecologisch men vist. Hierbij maken we gebruik van 11 indicatoren die verschillende informatiebronnen aanspreken o.a. de criteria van **ICES (International Council for the Exploration of the Sea)**. Zij berekenen jaarlijks welke visbestanden er in gevaar verkeren of gezond zijn. Wie vis naar huis brengt die bedreigd is, krijgt een mindere score. Op termijn is het de bedoeling dat we de eisen geleidelijk strenger maken: na 3 jaar moet men een totale score van 60 behalen om de groene stip op de veiling te behouden, in plaats van aan de helft.

Filip De Bodt (HVB): *Het grootste deel van de vloot voldoet nu al aan de helft van de criteria, is dit niet wat makkelijk?*

Lancelot Blondeel: Je kan dat stellen maar we hebben gekozen voor een traject waar we iedereen in mee hebben. Het heeft geen zin om maar een paar deelnemers te hebben die het dan supergoed doen. We wilden de volledige vloot motiveren om te verduurzamen en mee te stappen in het verbetertraject. Door bescheiden van start te gaan is ons dat gelukt. De gesprekken met vissers en reders verlopen zeer positief. Iedereen is bereid om zijn beste beentje voor te zetten en op die manier te zorgen voor een verantwoorde visserij die, onder andere, de visbestanden minder onder druk zet.

Filip De Bodt: *Een groot deel van de gesprekken moet nog gebeuren?*

Lancelot Blondeel: De overgrote meerderheid heeft de intentieverklaring (engagementsverklaring) ondertekend, en de eerste verkennende gesprekken hebben reeds plaatsgevonden. Alle reders worden op een later tijdstip opnieuw uitgenodigd om de verdere evolutie qua duurzaamheid te bespreken, dus in die zin zullen er inderdaad nog veel gesprekken plaatsvinden.
Er zijn natuurlijk schepen die er van tussen vallen: we hebben ons gericht op de mensen die veilen, dus de sportvissers zitten er niet in.

Filip De Bodt: *De gegevens worden wel niet publiek gemaakt, is dat dan wel zinvol?*

Lancelot Blondeel: Wij krijgen van reders heel gevoelige informatie zoals de jaarrekeningen en de gegevens van het logboek. Dat registreert wat een schip waar doet. We kozen voor een aanpak in vertrouwen. Als we het vertrouwen van de reders niet hebben, dan kunnen we morgen stoppen. Daarom kan elke visser ook zijn eigen score zien en kan hij zichzelf verbeteren, wat hem een betere verkoop kan opleveren. Het is daarom niet de bedoeling dat collega's of anderen de bedrijfsgegevens kunnen nakijken.

Visser aan het werk - Foto Wim Schrever

Filip De Bodt

From fisherman to fish farmer

De tijd is rijp om aan aquacultuur te doen op land en op zee. Zo zegt onze minister **Joke Schauvliege**. Ze heeft daarvoor 525.000 euro vrijgemaakt, aangevuld met nog eens zoveel uit de Europese pot en de bijdrage van een reeks investeerders die er brood in zien, geeft dat een totaal van 2,4 miljoen euro. Daarmee wil men een boost geven aan de Belgische aquacultuur want **België** blijft wat achter. Wereldwijd kent de aquacultuur jaarlijks een groei van 8 %.

De staatssecretaris voor de Noordzee, **Philippe De Backer**, deelt de mening van Joke Schauvliege en zegt "*We moeten de zee leren bewerken zoal boeren hun land bewerken.*"

In zijn **Marien Ruimtelijk Plan** van 2020-2026 wil hij ook ruimte voorzien voor de kweek van zeedieren. Het huidige marien ruimtelijke plan (MRP) dateert van 2014 en loopt ten einde in 2020. Het Belgische deel van de **Noordzee** is maar klein en er zijn veel gebruikers die elk een stuk van de taart willen. Voor de vissers, de eerste gebruikers sinds onheuglijke tijden, blijven er nog weinig plaatsen over waar een visje of garnaaltje te vangen is.

De herziening van het MRP-2020-2026 is bezig en wordt begin 2019 aan de federale Ministerraad voorgelegd om nadien als een Koninklijk Besluit in het Belgisch Staatsblad te verschijnen.

Dat er overal mag gevist worden maar niet in de windmolenparken. Men zegt er niet bij dat er toch heel wat restricties zijn voor bepaalde gebieden. In vaarroutes voor mastodonten van schepen kan gevist worden in dezelfde richting van het scheepsverkeer. Als je in een schietzone van defensie vist kan een obus je naar de zeemanskelder helpen. In een zandwinningsgebied is niets te vangen want alle zeebodemleven is er weggezogen. Garnalen vangen op steengronden is ook geen goede keuze. Zeenatuurgebieden zijn sowieso beschermd. Kortom het leven wordt voor de weinige beroepsmatige kustvissers die er nog zijn heel moeilijk.

Vijfentwintig jaar geleden voorspelde **Eddie Serie** in zijn boek *'Nachten op Zee'* dat de kustvisserij in de toekomst als beroep wel eens zou kunnen verdwijnen. Eddie Serie kon het best weten. Hij was kustvisser van 1960 tot 1993, eerst als scheepsjongen, dan matroos, daarna als schipper en de laatste zes jaar als schipper-reder.

Hij heeft de tijd meegemaakt van sprot- en haringvangst, de spanvisserij op jonge kabeljauw en niet te vergeten de garnaal- en tongvangst. Visserijen die hij uitvoerig beschrijft in zijn boek samen met het wel en wee van de Oostendse kustvissersgemeenschap die er op vandaag in die vorm ook niet meer is. Thans is de tijd gekomen dat men de resterende kustvissers weg wil van de Oostendse **Visserskaai** en het dok om plaats te maken voor toerismeboten die tochtjes organiseren naar windmolenparken.

Welk toekomstbeeld is er nog voor de kustvisser? Wordt de toekomst voor de kustvisserij niet meer de zeedieren vangen maar de zeedieren kweken?

Twee consortia van bedrijven en onderzoekinstellingen slaan de handen in elkaar voor de ontwikkeling van aquacultuur in het Belgische deel van de Noordzee. Partners daarbij zijn: **Belwind**, **Brevisco**, **Sioen Industries**, **Colruyt Group**, **C-Power**, **DEME**, **ILVO**, **KBIN**, **Lobster Fish** en **UGent**.

Het proefproject Edulis. - Foto Willy Versluys

In het voorjaar 2017 werden projecten opgestart. Het project **Value@Sea** ligt dichtbij de kust van **Nieuwpoort** en bestaat uit gecombineerde kweek van oesters, zeewieren(suikerwier) en sint-jakobschelpen. Het project **EDULIS** gaat voor mosselkweek in windmolenparken. Beide projecten genieten financiële steun.

Binnen de twee jaar verwachten de partners uitspraak te kunnen doen over de biologische en technische haalbaarheid van de kweek en natuurlijk ook over de mogelijkheid om die producten te commercialiseren.

Hoe het verder zal evolueren is misschien wel moeilijk te voorspellen. Het bebossen van de zee met windmolens schept werkgelegenheid voor velen. Werkgelegenheid zal er ook wel in de aquacultuur zijn. Gaan kustvissers overschakelen naar aquacultuur of blijven ze de zeedierjagers van de kaviaar (crangon of grijze garnaal) van de Noordzee?

Robert Coelus

Kweekzalm: toxic junk food

Zalm was een elite-product in de jaren zestig. Je kon zalm eten op de betere trouwfeesten en in duurdere restaurants. Zalm werd aanbevolen als omega 3-rijke vis en de consumptie begon te '*boomen*'. De Wilde Zalm kon niet volgen. Momenteel wordt 73 % van de zalm die op ons bord verschijnt gekweekt. Dat is niet altijd een zegen voor onze gezondheid, de zalm en de zee.

Allicht zal je geschokt zijn als we hier stellen dat kweekzalm meer gemeen heeft met junk food dan met gezond eten. We baseren ons op de documentaire "*Filet-Oh-Fish*" van **Nicolas Daniel**. Nicolas onderzocht vis-boerderijen over de hele wereld. Hij ging dieper in op pangasius en zalm.

Kurt Oddefalv, een gerespecteerde Noorse milieuactivist, concludeert dat kweekzalm een complete ramp is. Langs de Noorse kust bevindt zich tot op 15 meter diepte een afvalberg van wemelende bacteriën, geneesmiddelen en toxische pesticiden. Zalmkweek gebeurt in open water, de pollutie verspreid zich over de ganse zee.

Dat kweekzalm een toverformule is voor omega 3 en omega 6 vetten, is een fabeltje. Kweekzalm levert veel meer omega 6 dan omega 3 vetten en verstoort dus het benodigde evenwicht hiertussen. We hebben veel meer omega 3 dan omega 6 vetten nodig. Dit onevenwicht levert tal van klachten op. Kweekzalm is veel vetter dan wilde zalm en hij heeft teveel verkeerde vetten. Kweekzalm krijgt een zeer onnatuurlijk dieet en dat verklaart veel. Toxische stoffen cumuleren in vet en dat heeft de kweekzalm nu eenmaal erg veel.

Kleinschalige zalmvangst in Alaska - Foto: Tony Neal

Schokkend is de vaststelling dat de bron van de blootstelling aan toxische stoffen niet de antibiotica en de pesticiden zijn maar de droge pellets die de vis voorgeschoteld krijgt. Deze comprimés bevatten dioxines, Pcb's, gechloreerde pesticiden en een groot aantal andere geneesmiddelen en chemicaliën. Een belangrijk deel van de voeding bestaat uit zieke vissen die kanker hebben en misvormd zijn. In de documentaire zie je hoe deze afgrijselijke blubber tot gepolijste hapklare blokken omgevormd wordt.

RANZIG

Vet kan ranzig worden. Om te vermijden dat het vet van de ziekelijk vette kweekzalm ranzig wordt voegt men Ethoxyquin als antioxidant toe aan het visvoer. **Ethoxyquin** is als pesticide ontwikkeld door **Monsanto** (sinds kort bekend als **Bayer**). Het gebruik is strikt gereguleerd voor fruit, groenten en vlees, maar niet voor vis. Het gebruik van dit product in visvoer maakt het visvlees hoog toxisch. Naar de schadelijke gevolgen van Ethoxyquin werd haast geen research gedaan.

Victoria Bohne, voorheen researcher in **Noorwegen**, is zowat de enige die hier werk van maakte en tot een reeks merkwaardige bevindingen kwam. Haar ontslag in de officiële gezondheidsdienst was er het gevolg van. Ethoxyquin hindert de doorbloeding van de hersenen en heeft ook cardiologisch schadelijke neveneffecten.

Ook de kleur van kweekzalm wordt aangepast via additieven in de voeding. De kweker kan de kleur kiezen vanuit een

Zalm met vervormde kop

kleurkaart. Die voeding is trouwens één van de moeilijke punten. Om 1 kg zalm te kweken was destijds 5 kg vis nodig. Een zalm is een roofdier dat andere vissen verorbert. De voeding betond dan ook uit afval van andere vissen, gemengd met visolie en andere producten. Dit zorgde ervoor dat méér vis verloren ging aan zalmvoeding dan er zalm kon gekweekt worden. Momenteel doen de kwekers hun best om die voeding te veranderen en méér vegetarische ingrediënten toe te voegen. In een aantal kwekerijen kan men het visgehalte reduceren tot 30 %.

Volgens **Filip Volckaert**, professor mariene biologie aan de **KUL** blijven er evenwel grote problemen: "*Alles uit die kooien komt rechtstreeks in de natuur terecht. De overvloed aan voedsel, chemicaliën, ziekten en uitwerpselen verspreiden zich in het omliggende milieu*" (dossier maandblad **Eos**).

Bovendien zwemmen de vissen in hun eigen vervuild milieu en braken daardoor massale ziekten uit, zoals de grote aanwezigheid van '*zalmluizen*' die tot vervorming van de vissen leidt. Het voorkomen van deze parasiet steeg met een factor van 120 tussen 2003 en 2014.

ONTSNAPPINGEN

In heel wat landen (Noorwegen, **Ierland**) leidt de aanwezigheid van kweekzalm tot protesten van lokale visserijgemeenschappen. Dat komt grotendeels door de vastgestelde ontsnappingen. Bij storm worden de kooien wel eens beschadigd en ontsnappen duizenden zalmen. Zij vermengen zich met de wilde zalm, die daardoor kwetsbaar wordt. Het gaat daarbij niet om een paas visjes: In **Chili** ontsnapten deze zomer ongeveer 900.000 stuks kweekzalm die niet geschikt zijn voor menselijke consumptie. Ongeveer 250.000 stuks konden gerecupereerd worden. **Marine Harvest**, het industriële visconcern, bevestigde in een bericht dat er 650.000 stuks kweekzalm ontsnapten. Door de schaalgrote van de ontsnapping wordt de biodiversiteit in de regio erg verstoord. Marine Harvest publiceerde in zijn jaarlijks rapport dat er in het jaar 2017 wereldwijd 15 ontsnappingsincidenten waren. Marine Harvest is één van de grootste visbedrijven ter wereld en de grootste producent van kweekzalm. Ook het Belgische visbedrijf **Pieters**, momenteel Marine Harvest Pieters maakt deel uit van de groep.

De gratis op internet te bekijken documentaire eindigt overigens met nog meer onappetijtelijk nieuws: naast de filets, belandt ook het overschot (graten, koppen, te kleine vissen) van de kweekvis in onze voedingsketen. Deze massa wordt gekookt tot een pasta die diepgevroren wordt in blokken. Die vis(?)blokken worden gebruikt in soepen en klaargemaakte gerechten. Dat leidt dikwijls tot fraude met de ingrediënten of de etiketten. Franse overheidslaboratoria kwamen er op uit dat niet altijd de op etiket vernoemde vis in deze gerechten zit, maar een minderwaardige variant. Het gevaarlijke additief Ethoxyquin belandt mee in deze gerechten. Goed uitkijken naar de ingrediënten dus: als er geen kabeljauwfilets op het etiket staat als ingrediënt vb., dan is de kans groot dat het om deze blubber gaat. Of beter dan goed uitkijken: maak je eten zelf met ingrediënten die je kent of waar je zeker van bent via je visboer of kleine winkel.

ASC

Een aantal kwekerijen probeert om de kweek ecologischer en gezonder aan te pakken. Er zijn een aantal voorbeelden, waarbij water gezuiverd wordt en geen antibiotica toegediend wordt. Eet je toch kweekzalm, vraag dan aan je handelaar om daar meer informatie over te geven en de kwekerij aan te duiden. Het **ASC**-label voor gekweekte vis zelf is immers niet waterdicht: volgens het beroepstijdschrift **Shrimptails** hebben retailers in **Duitsland** en **België** ASC-scampi's terug geroepen waarin antibiotica verwerkt waren. Andere partijen werden aan de Europese grenzen terug gestuurd. Dit kan volgens de normen van het label normaal niet eens op transport.

Climaxi is op zich niet tegen aquacultuur maar vindt dat die moet plaats vinden op het land, waarbij moet voldaan worden aan strenge voedings- en lozingsnormen. Een goed voorbeeld daarvan is de **Omega-baars** uit **Kruishoutem**: de vissen worden gekweekt in regenwater, ze krijgen enkel plantaardige voeding en het afvalwater wordt gezuiverd en gerecycleerd.

Filip De Bodt
Wim Versteden

GR ENTRANCE

Import met een hart

4de Import
van Griekse
en Franse producten
uit lokale coöperatieven

FRUIT OF SOLIDARITY
100 % COOPERATIVE

- Olijfproducten
- Kuismiddelen
- Kruidenthee's

Plaats uw bestelling via

www.gr-entrance.be

en haal ze op in een van onze lokale depots
in Antwerpen, Brussel, Gent, Geraardsbergen, Hasselt, Herzele, Leuven, Mechelen, Oostende en Ronse

Info: contact@gr-entrance.be

Fotografie & artwerp © Studio Schrever

Marien plan Noordzee: eilanden voor de kust

Windmolens in opbouw. - Foto Jo Clauwaert

De Belgische regering heeft een marien ruimtelijk plan (MRP) gemaakt voor onze kust. Dat is een vervolg van een vorig plan dat nog opgemaakt werd door **Johan Vande Lanotte**. Staatssecretaris **Philippe De Backer** maakte een vervolg dat loopt van 2020 tot 2026. Het plan is de basis van verdere bouwvergunningen, licenties en andere. Het voorziet wat minder plaats voor visserij en meer plaats voor windmolens, militaire oefeningen en zandwinningen. Er komen commerciële eilanden voor de kust waar men aan energiewinning en aquacultuur kan doen. Wie niet akkoord is kan bezwaar indienen. Later wordt een definitieve versie gemaakt. Wie geen bezwaar indient, moet dus achteraf niet meer komen *zagen*.

Het plan begint met een schets van de bestaande toestand. Voor de mensen die vinden dat er niets aan de hand is met ons klimaat, alvast het volgende: *"Men stelt nu al een stijging van het zeeniveau vast. Op basis van het rapport van het* ***Intergovernmental Panel on Climate Change*** *en studies van het* ***Waterbouwkundig Laboratorium*** *wordt er van uitgegaan dat de zeespiegel tussen 2010 en 2050 ongeveer 30 cm stijgt. Het zeeniveau in* ***Oostende*** *is bijvoorbeeld gemiddeld met 1,69 mm per jaar gestegen in de periode1927–2006. Sinds 1992 is de verhoging zelfs versneld en bereikt deze nu 4,41 mm per jaar."*

Wat de gevolgen daarvan zijn en waar die plaats grijpen wordt evenmin verhuld: *"Uit de studie in het kader van het* ***Masterplan Kustveiligheid*** *(2011) is gebleken dat een derde van de Belgische kust onvoldoende beschermd was tegen de zogenaamde 'superstormen' of '1000-jarige stormen'.* ***Middelkerke, Oostende*** *vanaf* ***Raversijde*** *tot het centrum,* ***Wenduine****-centrum en de 4 kusthavens zijn kwetsbare zones. Ook gemeenten en badplaatsen als* ***De Panne, Sint-Idesbald, Koksijde, Westende, Blankenberge, Duinbergen*** *en* ***Knokke-Zoute*** *verdienen extra aandacht (Afdeling Kust, 2011)."*

KUSTWERING

Men stelt vast de er méér en hogere golven aankomen. Die probeert men te breken door méér zand uit de zee te halen om er onze stranden mee op te hogen. Een never ending story: zand halen, de zee neemt die terug, opnieuw ophogen, zand halen enz.... Voor de periode tot en met 2020 denkt men twintig miljoen kubieke meter zand te gebruiken voor kustversterking. Ongeveer evenveel gaat naar de bouw. Hetzelfde gebeurt ongeveer met baggerslib: onze havens slibben dicht, men schept dat op en gooit het verder in zee, dat slib komt terug en men schept dat op en... Het plan gaat er van uit dat men in de toekomst gewoon verder gaat met deze gigantisch dure grap. Onze Vlaamse baggeraars (**DEME**, **De Nul** etc....) wrijven in de handen.

In **Groot-Brittannië** en **Nederland** experimenteert men met een logischer idee: als we nu eens dat slib gebruiken en het persen om onder water verstevigingen aan te brengen als kustwering? In de haven van **Antwerpen** brengt men het slib naar het land, droogt het en slaat men het op.

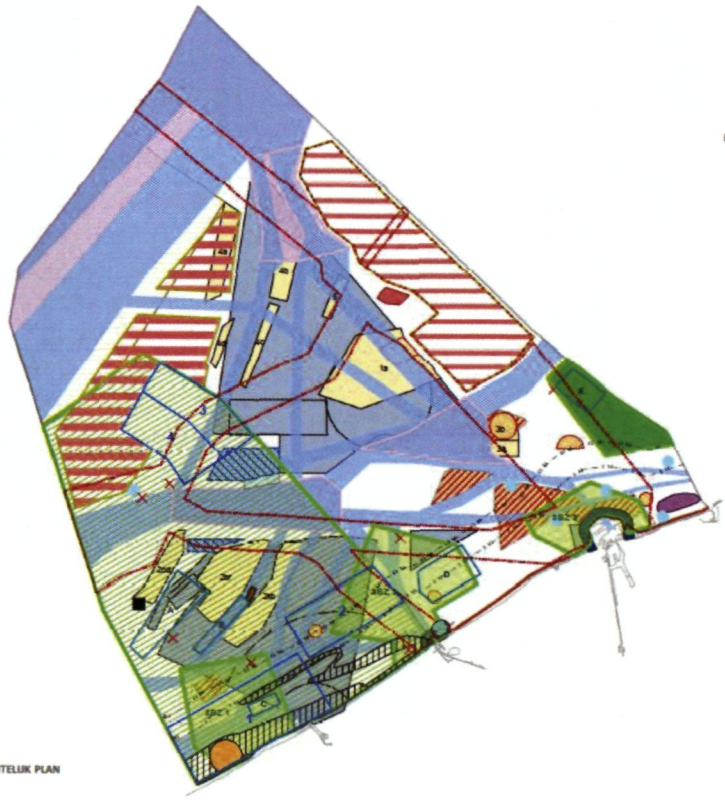
Climaxi vindt dat dit plan de huidige handelswijze gewoon vastlegt tot en met 2020, zonder na te denken over de broodnodige alternatieven.

De gekende reden: te duur! Gaat hier niet op. De kosten voor de baggeraars zijn even duur en de meeste van onze grotendeels door politici bevolkte **Havenbedrijven** zitten er warm voor: **Zeebrugge** maakt jaarlijks ongeveer 17 miljoen € winst.

Wie een toekomst wil uitbouwen, die rekening houdt met verder ontsporend klimaat en dus voortdurend hoger oplopende kosten voor kustverdediging, zou al eens naar alternatieven mogen uitkijken.

EILANDEN

Al jaren is er sprake van eilanden voor de Belgische kust. Het idee wordt gesteund door grote multinationals zoals **Colruyt**, **Tractebel**, De Nul, DEME en **Vyncke**. De ene hoopt er energie te winnen, de andere wil er als retailer eigen mosselen kweken... Samen zitten ze in vzw **De Blauwe Cluster** en

IRIEN RUIMTELIJK PLAN
SIE

hebben ze de bedoeling om op lange termijn een soort van kanaal te maken voor de Belgische kust, dat aansluit op de monding van de **Schelde**. In dit plan worden vijf mogelijke plaatsen voor de kust geselecteerd voor dit soort van eilanden.

Het motief is meestal gewoon geld verdienen en als het mogelijk is een monopolie in het leven te roepen. De interesse van Colruyt in aquacultuur vb. loopt samen met hun recente pogingen om bio bedrijven te kopen en heeft een logisch commercieel motief: niet meer afhangen van anderen en via grootschalige uitbatingen de marktprijzen naar beneden duwen. Via verticale integratie probeert men het productieproces van a tot z te controleren. Op die manier creëert men monopolies. Het opspuiten van eilanden om er een paar mensen monopolies te laten opmaken is absurd en druist in tegen de belangen van vissers, boeren en consumenten.

VISSERIJ

De bodem beroerende visserij wordt wat ingeperkt volgens het plan: men mag nu 2700 vierkant kilometer beroeren in plaats van 2950. Grote drama's zijn dat allicht niet voor onze Belgische vissers want *"De boomkorvisserij in het **BNZ** wordt vooral uitgevoerd door de **Nederlandse** sector en mogelijks wordt die intensiever door de recente verschuivingen in het visgedrag van de Nederlandse pulskor vloot."* Veel vissers eisen terecht dat hier paal en perk wordt aan gesteld.

Volgens de website **Seas At Risk** heeft ook het **Europees Parlement België** een verwittiging gestuurd: De **Belgen** zetten al te vaak hun beschermde zones open voor de **Deense** en **Nederlandse** visindustrie en negeren daarbij de regelgeving rond de **Natura 2000** en **Habitatgebieden**.

In het plan staat nu dat in bepaalde zones in het **Habitatrichtlijngebied Vlaamse Banken** vistuigen met een impact op de zeebodem zullen verboden worden of aan voorwaarden onderworpen (boomkor, bordennet, zegen, spanvisserij), vermoedelijk ingaand in 2018-2019, met een overgangsperiode van 3 jaar.

Climaxi stelt voor de eerste 6 mijl te reserveren voor de kustvisserij en voor vaartuigen onder de 12 meter (**Kein Vloot Segment**). Men moet die sector in Vlaanderen een boost kunnen geven om onze vloot te diversifiëren. Men kan op dat vlak niet ingaan tegen de Europese regelgeving die alles buiten de 3 mijl open stelt voor alle Europeanen, maar men kan wel de aard van de visserij beperken. Dit kan men verder afgelegen compenseren door inkrimping van de zones voor zandwinning en de baggerslibstorten. Men zou in overleg met de vissers best nog gedetailleerder bepalen welke technieken waar toegelaten zijn en daar deftige afspraken over maken.

Filip De Bodt

Climaxi maakte bezwaarschriften tegen het Marien Ruimtelijk Plan. Wie er eentje mee wil tekenen en opsturen kan contact opnemen met filip@climaxi.be.

Foto Jo Clauwaert

Brief uit Nederland: pulsvissen.

C-LIFE, een Nederlands platform voor de kleinschalige visserij? heeft de afgelopen vijf jaar meerdere gesprekken gevoerd met het **Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit** in **Nederland**, de vissersbonden en onderzoekers van **WMR** (**Wageningen Marine Research**), waarbij we onder meer te maken hadden met professor **Adriaan van Rijnsdorp**. De vragen die we daar hebben gesteld waren gebaseerd op de bevindingen van vissers. Op onze eerste en meest prangende vraag *'Is pulsvissen buiten het laboratorium, dus in de praktijk, onderzocht op mogelijk schadelijke gevolgen voor grote vis en ander zeeleven?'*, is tot dusver door geen van betrokken partijen een bevredigend antwoord gegeven.

Dit maakt dat pulsvissen volgens C-LIFE dus niet per se milieuvriendelijker is dan de traditionele boomkor. Aangezien niet uit te sluiten valt dat door pulsvissen schade aan het milieu en de kleinschalige visserij wordt toegebracht, meent C-LIFE daarom dat op grond van dit gegeven het ministerie van LNV het zogenaamde '*Voorzorgsbeleid*' in acht dient te nemen. Dit houdt in dat het pulsvissen verboden moet worden tot nader onderzoek aantoont dat het niet schadelijk is.

Wij hebben zeker ook andere vragen gesteld aan WMR, bijvoorbeeld over de intensivering binnen de visserijsector. Waar de boomkor vroeger een jaar nodig had om de quota niet eens vol te vissen, doet men dat nu in Nederland op dezelfde tijd wel. Het quotum is soms na enkele maanden op. Vervolgens schakelt men snel om naar een andere visserij. Daardoor is de visserijdruk nog meer toegenomen. Dit was nu echt niet de bedoeling van **Brussel**. Wat ons betreft heeft dit ook nog eens de kansen verkleind voor de kleinschalige vissers. Deze kunnen namelijk hun quota niet vol vissen. En dat heeft weer verstrekkende sociale gevolgen.

Zeebaars en kabeljauw

Volgend punt: het internationaal wetenschappelijk instituut **ICES** (**International Council for the Exploration of the Sea**.) bepaalt wat er kan worden gevangen. Het advies voor zeebaars voor 2018 is '*nul*', voor 2019 is dat 1756 ton. Dat laatste is zeer opmerkelijk aangezien het ICES toch heeft vastgesteld dat er geen aanwas is?

Vreemd, want waarnemingen van vissers geven echt een heel ander beeld. Die zien van de noordelijke Noordzee tot in de van één tot zes jaar. Het ICES-advies is gebaseerd op 2016, twee jaar geleden dus. Rara, hoe kan dit?

In de zuidelijke Noordzee is praktisch geen kabeljauw meer te vangen. De vissersbonden zeggen dat dit te wijten is aan het veranderende klimaat. Dit zou echter ook het gevolg kunnen zijn van de toenemende pulsvisserij. Wat die klimaatverandering betreft: er is zeker iets gaande. Dat merken we allemaal. We visten vanaf begin april tot juni in een watertemperatuur van acht tot vijftien graden en vingen geen enkele kabeljauw. Nu is het water achttien graden en vangen we ineens wel wat mooie kabeljauw. Dus wederom: Rara, hoe kan dit?

In de zuidelijke Noordzee vangen sportvissers tegenwoordig bijna geen flinke schollen meer. Een charterschipper wist echter te melden dat hij ineens schollen aan de oppervlakte zag nadat er een pulskor passeerde. Bizar of niet?

Kortom, onder de kleinschalige vissers leeft het gevoel dat men niet serieus genomen wordt. Bij het kennismakingsrondje van de nieuwe minister van LNV zijn we bijvoorbeeld niet uitgenodigd. Een verzoek om een gesprek werd niet beantwoord. '*Geen brief gezien*', meldde het ministerie als excuus. We verstuurden de brief nogmaals maar kregen na zes weken te horen dat de minister '*geen tijd*' had. Blijkbaar had hij wel tijd voor de puls-lobby en een haringparty in Brussel.

Verder ergeren we ons wild aan het niet aflatend gelobby van twee EU-parlementariërs voor behoud van de pulsvisserij. Alsof er geen andere visserij bestaat. Door een verbod op pulsvissen kan een aantal gezinnen gedupeerd raken. Dat er weleens honderden gezinnen van kleinschalige vissers ten onder kunnen gaan, interesseert parlementairen blijkbaar niets!

Als laatste wil ik nog vermelden dat ik het zou waarderen als betrokken partijen in deze discussie zich enigszins normaal zouden kunnen gedragen. De ontvangen bedreigingen aan mijn adres vanwege een standpunt dat sommige lieden binnen de visserijsector blijkbaar niet aanstaat, vind ik zelf ronduit abnormaal.

Ger de Ruiter, Ruitervisserij WSW 1

Pulsvissen: hoe ver staat men?

Climaxi voerde de voorbije maanden mee actie tegen pulsvissen. Pulsvissen is een visserij waarbij netten over de bodem zweven en kleine elektrische stoten (pulsen) naar beneden sturen. De vis wordt daar lichtjes verdoofd van, wipt wat omhoog en zit in het net. Volgens sommige milieumensen én vissers is dit een ecologische vooruitgang. Samen met anderen vinden wij voorzichtigheid geboden: in alle voor het mo-

ment verspreide wetenschappelijke studies staat dat er geen schadelijke gevolgen gevonden worden voor het visbestand. Wel zouden er gevolgen zijn voor individuele kabeljauwen en andere vissen, die hun rug kunnen breken. Ook zaad van zeebaars is gevoelig voor deze techniek. Voor de trein vertrekt, moeten de remmen gecontroleerd worden, zei men bij de ontwikkeling van het eerste exemplaar. Dat betekent voor ons dat er moet **bewezen** worden dat er geen schadelijke gevolgen zijn, in plaats van te stellen dat men er voorlopig geen vindt. Climaxi heeft er niks tegen dat wetenschappers hun werk doen en vindt dat men ook dit onderzoek moet kunnen verder zetten.

In het verleden bemachtigde Nederland evenwel méér dan tachtig uitzonderingen op het bestaande verbod op elektrisch vissen. Dit kan men bezwaarlijk nog als wetenschappelijke experimenten bestempelen. Daardoor kwam een ander probleem aan de oppervlakte drijven: het elektrisch vissen bleek veel efficiënter dan het klassieke vissen. Nederlanders zagen hun opbrengsten verbeteren. Belgen stelden vast dat de Noordzee voor de Belgische kust leeg gevist werd door de met deze techniek uitgeruste boten. Nederlandse vissers investeerden gemiddeld 100.000 € per boot. Een spijtige zaak, die de Nederlandse overheid zal moeten compenseren.

In een petitie van de Franse organisatie Bloom kwamen méér dan 100.000 Europeanen op voor een verbod op elektrisch vissen. In januari behandelde het Europees Parlement de zaak en kwam een meerderheid op voor dit verbod. Dit betekent nog niet dat elektrisch vissen verboden is: bij meningsverschillen tussen Parlement, Europese Raad (alle ministers van de deellanden) en Europese Commissie beginnen onderhandelingen tussen deze Europese organisaties.

In deze onderhandelingen werd nu het advies gevraagd van een aantal andere organisaties. Eind september zouden die adviezen er zijn en kunnen onderhandelingen verder lopen. Wordt vervolgd.

Filip De Bodt

Het krabbenmandje

Trouwe lezers van HVB herinneren zich misschien de vissen interviews? Door heel het discards verhaal zijn al de vissen boos op de mensen en willen ze niet meer praten met ons. Schaamteloos luisteren we ze nu af in het visruim. Professor Gobelijn installeerde iets ingenieus waarmee we alles horen. Dit keer volgen we 4 Noordzeekrabben. Het zijn vrouwtjes, want enkel deze worden aan de markt gezet. Het koffiekransje die we hier horen is tussen Lia, de oudste, Claudine en Marina zijn twee doorsnee formaat krabben, al is Claudine ooit een poot afgetrokken en zit ze nu met een korter pootje want ze groeien wel weer aan. Femke is het vierde en jongste krabbetje.
Luister gerust mee met de wachtsman.

Femke: Brrrrr, wat is het hier droog en koud
Claudine: We staan veel te dicht bij de koelelementen ook met ons kistje. Beter was geweest ons tussen andere kisten of lager te zetten.
Marina: Ach, 't zijn toch onze laatste gerechten. Ook voor jou Claudine, je schijndood-truk zal nu niet meer lukken.
Claudine: Toch blijft dat schijndood spelen een tip voor de jonge krabben. Talloze keren ben ik al ontsnapt, het duurde lang tegen dat een matroos door had dat ik fakete.
Lia: Je had dan nog het geluk dat een jonge duurzame visser je vast had. Of je was beide scharen kwijt.
Femke: Shiiiit, hoe eet je dan nog ?
Marina: Niet, tenzij iemand je voedt gelijk een babytje. Het kan ook crashdieet zijn tot je scharen weer lang genoeg zijn, of je gaat dood.
Femke: Amai, sowieso is dat horror.
Lia: Neen, bittere realiteit. In de beste periode om ons te vangen (september-oktober) waren we vroeger zo talrijk dat

we tot in de mast kropen. De vissers slachtten ons al af. Tot 3 à 4 manden krabbennijpers in sleepjes van anderhalf uur waren heel normaal. Koning Leopold was niet veel slechter destijds in Congo voor de negers. Zij hadden ook maar 1 vijand zoals wij, de mens.

Femke: Euh, Lia, neger is niet meer de juiste nomenclatuur. Afrikaan of zwarte aub.

Lia: Zwarte ? Ja, dat is een hele verbetering.

Claudine: 't is nu hier dat het telt. Wat jammer dat ik hier nu zit.

Ik was net gegroeid en weer hard geworden, wordt ik toch wel opgevist. Best dat ik nog eens van bil ging.

Femke: Hihi, moeten de mannetjes niet hard zijn om van bil te gaan ?

Lia: Oei, we zitten hier met een maagd. Leg het eens uit aan Femke.

Claudine: Het kalf is al verdronken maar toch ga ik het voor jou eens goed uitleggen. Je weet dat we soms heel zacht aanvoelen. Dat is het teken dat we ons pantser afwierpen om te kunnen groeien. Een paar dagen zijn we dan kwetsbaar tot we weer "hard" zijn geworden.

Femke: IK WIL EEN NIEUWE, ZONDER LELIJKE POK EROP!

Claudine gaat ongestoord verder: Tijdens ons zacht zijn alleen kan het mannetje ons dekken.

Lia: Nat zijn we toch altijd, hahaha (heel vettig)

Claudine: De mannetjes vinden ons op de geur. Sommigen dragen ons al rond op hun rug alvorens we zacht zijn. Na de daad beschermt hij ons als een schild tot we weer hard zijn geworden. Dan scheiden onze wegen.

Femke: Ooooh, hoe romantisch. Dat beschermen en knuffelen nadien in lepeltje, een echte ridder.

Claudine: Ach nee, stom jong. Eens ze er niet meer in kunnen, kan je ophoepelen, wam bam thank you ma'am. Die jaloersheid en achterdochtigheid erbij nog eens. Ze zijn gewoon bang dat een ander mannetje ook eens komt voelen als we nog zacht zijn. Zie me hier nu liggen in dit kistje, geen ridder te zien hoor.

Marina: Let niet op haar, teveel verkeerde mannetjes tegen gekomen. Ooit vindt ze wel de Yin bij haar Yang. En mannetjes zie je hier inderdaad niet. Zij zijn enkel gewenst voor hun scharen. De rest gaat weer overboord. Het zijn allen grote macho's met hun supernijpers. De drama's die er zijn als die dan zonder raakt…

De wachtsman, die goed oplette wat de deernes verkondigden weet nu ook dat zachte krabben aan het groeien zijn en gewillig zijn. Femke haar naïeve romanticiteit vindt hij aandoenlijk. Zelf is hij namelijk ook wel een knuffelaar maar in tegenstelling tot bij de krabben is hard worden geen teken dat het ophoudt. Zelf trekt hij overigens ook maar 1 schaar af, of hij zou moeten aangevallen worden door een agressieveling. Misschien eet hij haar wel op: Opzetten in koud water, tot ze 20 min kookt, veel cayennepeper en wat laurierblaadjes toevoegen. Het rood uit de krabben kan je eventueel na het koken van de krab voorzichtig uit het schild of pantser halen en dan fijn prakken en met wat mayonaise op een toastje. Instant wauw gevoel. Of wat van het "rood" in een potje steken en sparen tot je eens een nautische soep maakt is een goed idee. Het "bakkersgeel' zoals dat zo mooi wordt verwoord in 't (H)eists op een stutje is een pure top. Het moeilijk inslapen nadien neem je er maar bij. Spaar het lege schild voor later eens iets anders artisanaals in te serveren. Ondertussen die vrouwen maar ratelen.

Femke: En na de daad dan ? Duurt dat trouwens lang ? Krijg ik dan een kindje ?

Claudine: Als je geluk hebt, kan het uren duren. De meeste zijn echter rapper klaar. En dan inderdaad kindjes, tot 3 miljoen als je geluk hebt.

Je zou echter nog lang met zijn sperma in je kunnen lopen. Die bevruchting kan soms maanden duren. Dan loop je er nog eens 7 tot 9 maanden mee rond tussen de achterpoten. We lopen tegen stroom in zodat bij het eind van onze calvarietocht (soms 80 tot 300 km verder) de larfjes kunnen terugstromen naar de plaats van herkomst.

Femke: Amai me ratje !

Claudine: Beter is, voor het zingen de kerk uit maar dat is iets enkel voor de mensen.

Lia: Als je dan uiteindelijk met heel je "portemonnee" open loopt (Heists voor het achterlijf waaronder de geslachtsdelen zitten, en bij het vrouwtje later de eitjes) blijven ze wel van je af. De mannetjes en de vissers.

Marina: Bij de mensenvrouwtjes is het een beetje hetzelfde. Als de Russen in het land zijn.

De wachtsman denkt in zichzelf: ik rij door het rood, de wet is uiteindelijk maar een leidraad. En die krabben maar keuvelen.

Lia: Toen ik laatst Evelyn weer eens zag, kan ze toch al beter bewegen. Die klote-pulsvissers hadden haar behoorlijk goed gehad. Zelf was ik ook al eens het slachtoffer van zo'n jeannettennet en ik kon een week niet
bewegen aan één kant. Gelukkig kon ik hun vlindernetje toch nog wat kapot knijpen. Hun uit de hand gelopen experiment / studie is pure horror. Als ik al een week kreupel ben, hoe voelt zo'n klein visje of garnaaltje zich dan.

Marina: Nu zitten ze enkel nog maar in hetzelfde gebied met hun elektriek. Als ze de Noordzee gaan volplaatsen met windmolenparken gaan ze elders ook heen moeten.

Femke: Waw, al die windmolenparken zijn toch goed. We kunnen er ons verschuilen als we zacht zijn en eventueel romantische samenzijn ook. Het gaat richting wellness.

Lia: Ach nee, zot ga je worden van de daver van die wieken. Menig bruinvis raakte al gedesoriënteerd erdoor. Tinitus op vissenmaat noemen we dat.

Claudine: Ach, de groene zijn voorbijgelopen door hun enthousiasme en ze zien het bos niet meer door de windmolens.

Femke: Was iedereen maar wat meer afvalbewust, zoals deze jongens aan boord zijn. Tijdens het naar boven gaan op de afvoerband zag ik
2 zakken met opgevist vuil staan, en m'n verroest blikje die ik vast had, namen ze me gewoon af om in zo'n zak te gooien.

Tevreden en trots vervolgde de wachtsman z'n wacht. Wat had hij weeral nieuws om straks te vertellen tijdens het gutten.

Chris Meyers • tekening Jo Clauwaert

Vissersmanifestatie 2 juni '18
Belgische en Nederlandse vissers in Amsterdam

Foto's © Jo Clauwaert

VISSERIJ OP ZEE
WINDINDUSTRIE WEG ERMEE
www.vissersvoorvrijezee.nl
WINDMOLENS IN ZEE
EEN SLECHT IDEE!
DONNER LES
BÉBÉS POISSON
UNE CHANCE
Amsterdam Centraal

EMK

In.99

www.vissersvoorvrijezee.nl
EMK

VISSERS
voor een
GEZONDE ZEE
www.vissersvoorvrijezee.nl

DE BIJENKORF
www.vissersvoorvrijezee.nl
EMK
WINDMOLENS IN ZEE
EEN SLECHT IDEE!
VISSERS
voor een
GEZONDE ZEE

VISSERS
voor een
GEZONDE ZEE

VISSERS
voor een
GEZONDE ZEE

Eendracht maakt Kracht !!
EMK

EMK

Kookhoek Carlos De Gendt

Ingrediënten voor 4 personen

- 12 coquilles
- 3 eetlepels olijfolie extra vergine
- 2 mespuntjes fleur de sel
- sap van 1 citroen
- versgemalen witte peper
- voor de opmaak: wat basilicum of veldsla
- yuzu parels
- in fijne blokjes gesneden komkommer
- gepekelde radijsjes
- voor erbij: vers baguette sneetjes

Bereiding

1. De rauwe, niet ingevroren coquilles reinigen, spoel ze af, goed droogdeppen met keukenpapier en laat ze een half uur onder huishoudfolie in de koelkast opstijven.
2. De radijsjes pekelen in de helft water/frambozenazijn, snuifje suiker, peper en zout, laat een nachtje in de koelkast pekelen.
3. Komkommer marineren in een beetje gin-tonic.
4. Snij de coquilles met een heel scherp mes in dunne plakjes.
5. Leg de plakjes naast elkaar op de schelpen of borden, bv. in een cirkel of in lengterichting, net wat u mooi vindt.
6. Verdeel de olijfolie over de coquilles, evenals een beetje van het citroensap, de fleur de sel en de witte peper.
7. Maak de schotel af door die te versieren met wat basilicum of blaadjes veldsla , en een paar yuzu parels.
8. Serveer met een snee vers stokbrood of mooi boerenbrood

Vrijdag de dertiende 13de

Het nummer 13 staat officieel genoteerd als een ongeluksgetal. Zo zijn er gebouwen zonder dertiende verdieping of rekken en schuiven waar 12+1 of iets dergelijks staat in plaats van 13. Ik heb dertien altijd als een mijn leven begeleidend geluksgetal ervaren. Vraag me niet waarom. Het voelt gewoon zo. Zo lag ik in het ziekenhuis op kamer dertien en zou om dertien uur geopereerd worden. Door mijn naam was ik als leerling op school meestal nummer dertien. In het voetbal was het truitje met rugnummer dertien mijn lievelingstruitje. Ik zeg ook dikwijls in verband met mijn leven "*een kat heeft zeven levens, maar ik heb er dertien*". Waarom ik dan dertien zeg, is mij een raadsel, maar het komt er spontaan zo uit. Ik ben blijkbaar niet de enige die dit zo beleeft. Wanneer de dertiende van de maand op een vrijdag valt, zou dit als extra onheilspellend gelden. De kansspelencommercie oordeelt daar echter ook anders over en mikt op al die mensen die, net als ik, er in geloven dat dit extra geluk brengt.

Vrijdag de dertiende januari kondigde zich dit jaar als bijzonder onheilspellend aan. De ergste storm in jaren zou Vlaanderen teisteren. Gezien de stand van de zon en de maan op dit moment van het jaar zou het een extra hoog springtij zijn. Het springtij zou gepaard gaan met een zware **Noordwesterstorm** pal op de kust. Alle kustgemeenten namen bijzondere maatregelen om stad en inwoners voor het nakend onheil te beschermen. De media besteedden er veel aandacht aan. Elk uur hoorde je op de radio een opsomming van gesloten parken en begraafplaatsen in het binnenland, burgemeesters over zandzakjes en waterkeringsmuren. Tot de gouverneur zelf die iedereen verzekerde dat alles voorzien was voor het ergste. In de lokale krant verscheen een pagina vol maatregelen voor de komende uren en dagen. Op een kaart van de kust en de zee kon je aan een dikke, rode pijl zien hoe de storm vanuit zee een invasie op ons landje voorbereidde. Kinderen op de lagere school, zo vertelde een onderwijzer mij, waren in paniek na het zien van een serie op televisie over een overstroming van de **Noordzeekust** en meenden dat het moment van deze voorspelde waarheid gekomen was. Met andere woorden: iedereen hield de adem in…

Nadat de kust enkele uren voordien nog met een vredig sneeuwtapijt bedekt was, begon, als om het aangekondigde onheil kracht bij te zetten, op donderdagavond rond middernacht de storm in hevigheid toe te nemen. De regen en de wind namen toe. De luiken aan de huizen begonnen te ratelen. Denkend aan de zachte sneeuw en het winterse landschap, sliep ik die nacht toch een vredige slaap.

's Morgens leek het ergste voorbij. Maar de nieuwsberichten over de middag waren tegenstrijdig: het ergste was voorbij, maar leek nog te moeten komen. De wind zou naar het westen keren, meer op de kust en het springtij in de namiddag hoger. Het zou droog blijven, de toeristen waren weer welkom, maar het rampenplan bleef van kracht. Ik vond dit alles nogal wat verwarrend en bedacht dat de beste manier om het weer te kennen was om naar buiten te gaan en deze zelf te observeren. In plaats van nieuwsberichten, radiocommentaar en internet wilde ik zelf ervaren welk weer het nu echt was. Kortom, ik was er nieuwsgierig naar te zien wat er van al dit gedoe nu aan was.

Na de middag trok ik naar zee. Het openbaar vervoer zou waarschijnlijk dit weer als alibi voor gebrek aan regelmatige dienstverlening aanwenden en ik had geen zin lang in regen en wind te staan wachten op **Godot** van **De Lijn**. Daarom vond ik het opportuun om de auto te nemen.

Nadat de wind mijn portier voor mij dichtgeslagen had, bevond ik mij na een korte wandeling op mijn observatieterrein vlakbij zee en strand. Aan de **Visserskaai** waren de stormluiken dicht. De ondergrondse parking was er afgesloten. De zee was erg woelig en de wind stond strak. Het voelde bitter koud. De regen striemde mijn gezicht. De koppen van de golven op zee waren wit, wijzend op storm. De meeuwen vlogen niet in de lucht, maar waaiden heen en weer tussen plastiek zakken, die net als hen als een speelbal van het zwerk in de lucht rondtolden. Rond zestien uur zou het springtij verlopen en het ergste leed geleden zijn. Zo was het aangekondigd. Het werd vier uur… Springtij leek inderdaad voorbij en er was geen onheil geschied. Het was alsof de wereld stil stond, alsof alle burgers van de Noordzeekust en het hinterland tot voorbij de hoofdstad de adem in hielden. Tot ze allen opgelucht uit ademden en zuchten. Toen gebeurde het. Waar ik stond stak er een stevige landwind de kop op, alsof al dat zuchten en die collectieve verademing een eigen storm opgeroepen had. Hier was ik dan ook niet op bedacht geweest. Mijn hoed, die ik tot dan toe stevig op de kop van de wind vast gehouden had, vloog onverwacht door die landwind in de rug aangevallen in de lucht. Ik kon hem niet meer grijpen. Hij rolde eerst voor mijn voeten uit, vloog de lucht in en dartelde en buitelde in de richting van de waterkeringsmuur. En wat ik niet mocht, mocht mijn hoed wel: de waterkeringsmuur overschrijden...

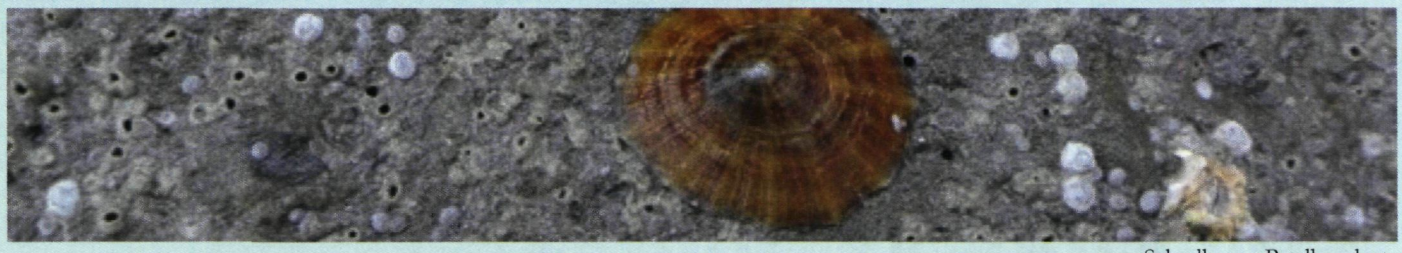
Met lede ogen zag ik mijn **Stetson** van 169 euro de waterkeringsmuur over waaien, recht naar zee toe. Ik vervloekte dat ding. Ik vervloekte de storm. Ik vervloekte vooral de landwind die plots aangewakkerd was door die opluchting van afgewend onheil. Ik vervloekte al die onheilsberichten die mij geen zier geholpen hadden. Ik zag mijn hoed langzaam

neerdalen en zacht landen op de golven. Als een hoedje van papier dreef het op die woelige baren. Ik zag het sieraad van mijn kale hoofd, dat mij zo dierbaar was, vechten tegen de verdrinkingsdood. Een zwart kleinood alleen in een grijze zee strijdend tegen duizenden witte schuimkoppen. Tot het uiteindelijk op moest geven. Het deed mij pijn. Het voelde als een zoenoffer aan de wrede zee. Een offer geplengd om mij voor verder onheil te vrijwaren.

Verslagen trok ik mij terug. Innerlijk verhit droop ik af . Met bevriezend kaal hoofd door ijzige wind en regen keerde ik terug naar mijn auto. Toen ik aan de auto kwam, lachte een ander onheil mij toe. Blijkbaar had de rukwind die mijn portier dichtgeslagen had, ook mijn parkeerticket van achter de ruit geblazen. Het lag op de grond bij de passagierszetel. Het briefje van de parkeerboete wapperde onder de ruitenwisser. Mijn grootste onheil van die dag besefte ik echter pas later. Na het verlies van mijn hoed en de parkeerboete, was ik vergeten mijn lottobriefje voor de extratrekking van vrijdag de dertiende in te dienen. Ik had alle kans op het groot lot en het grote geluk verspeeld door al die poeha rond de storm, die men **Dieter** is gaan noemen.

Dieter, geboren op vrijdag de dertiende aan de **Belgische** kust, ik zal jou nooit vergeten. Door al dat gedoe rond jouw geboorte, heb ik dé kans op het grote geluk verspeeld. Gelukkig komen er nog vrijdagen de dertiende. Ik zal dan zeker mijn kans opnieuw wagen. Ik zal winnen. Dieter, jij zal daar voor zorgen. Jij weet dat ik dat verdien. Jij weet dat dertien mijn geluksgetal is.

Stefaan Pennynck

Schaalhoorn Patella vulgata

Mossels en (zee)slakken.

Voor het eerst wordt aan onze amper 67 kilometer lange kust een fenomeen vastgesteld dat zich al lang voordoet in het binnenland: een stropersfenomeen zet onze flora en fauna zwaar onder druk.

Op zondag 05 augustus 2018 waren verschillende mensen te **Oostende** getuige van een voor onze kust ongeziene roof van **schaalhoorns**. Schaalhoorns zijn een soort zeeslakken die op strandhoofden (juiste naam voor golfbreker) en strekdammen leven tussen eb en vloed. De meeste **Belgen** halen hun neus op voor deze weekdieren. Maar deze zeeslakken zijn voor sommige andere nationaliteiten wel lekker.

Deze plundering, die ook aangehaald is in het nationaal nieuws, legt voor de zoveelste keer de pijnpunten bloot als het op handhaving van fauna en flora wetgeving aankomt. Het is volgens het KB van 25 januari 1951 en volgens het **Vlaams Gewest** verboden om mosselen, mosselzaad, schelpslakken of andere zeeproducten te zoeken of te trekken op de werken van de kusthavens zonder daartoe vooraf schriftelijke toelating gekregen van de Vlaamse Overheid en er is geen vergunning voor recreatieve doeleinden mogelijk. In slechts één van de 10 kustgemeenten is deze regelgeving opgenomen in een Stedelijke verordening. Enkel Oostende heeft dit opgenomen in zijn Stedelijke verordening van 24 maart 2005 betreffende strand en duinen (Artikel VIII paragraaf 38).

Het toezicht op het naleven van het verbod op het oogsten van week- of andere zeedieren kan aan de kust dus enkel te Oostende gebeuren door de **Lokale Politie**. Wat met de andere controle organen zou je denken? Het **Agentschap Natuur en Bos** (ANB) is niet bevoegd, de **Scheepvaartpolitie** heeft andere katten te geselen, de **Controle Dienst Visserij** is zwaar onderbemand en federale ambtenaren mogen niet optreden gezien de inbreuk boven de laagwaterlijn voorvalt. Het zou wenselijk zijn dat elke politiezone over een **Milieucel** beschikt om inbreuken vast te stellen en de bescherming van onze lokale fauna en flora te verzekeren. Een plundering van schelpdieren zoals te Oostende op 05 augustus kan onze minimale rotskust niet aan.

Het consumeren van weekdieren heeft ook nog een ander kantje. Deze van de voedselveiligheid. Volgens een onderzoek van het **Instituut van Landbouw en Visserij Onderzoek (ILVO)** is het jutten van mosselen geen goed idee. De mosselen op kaaimuren, strandhoofden, strekdammen enz. zijn meer vervuild dan de commerciële Zeeuwse mosselen. De schelpdieren vertonen hogere concentraties PAK's en PCB's en de bacteriële vervuiling is hoog. Ook de voedingsnorm E. coli wordt overschreden. Uit dit onderzoek blijkt dat mosselen afkomstig uit de havens van Oostende en Zeebrugge de PCB norm overschrijden met een factor van 10 tot 600.

Wil je weekdieren smullen, koop deze dan op een verantwoorde manier. In de meeste commerciële mosselen wordt geen E. coli aangetroffen omdat men de weekdieren intensief spoelt in zuiver zeewater. In het jargon noemt men dit "verwateren".

Knor de Poon.

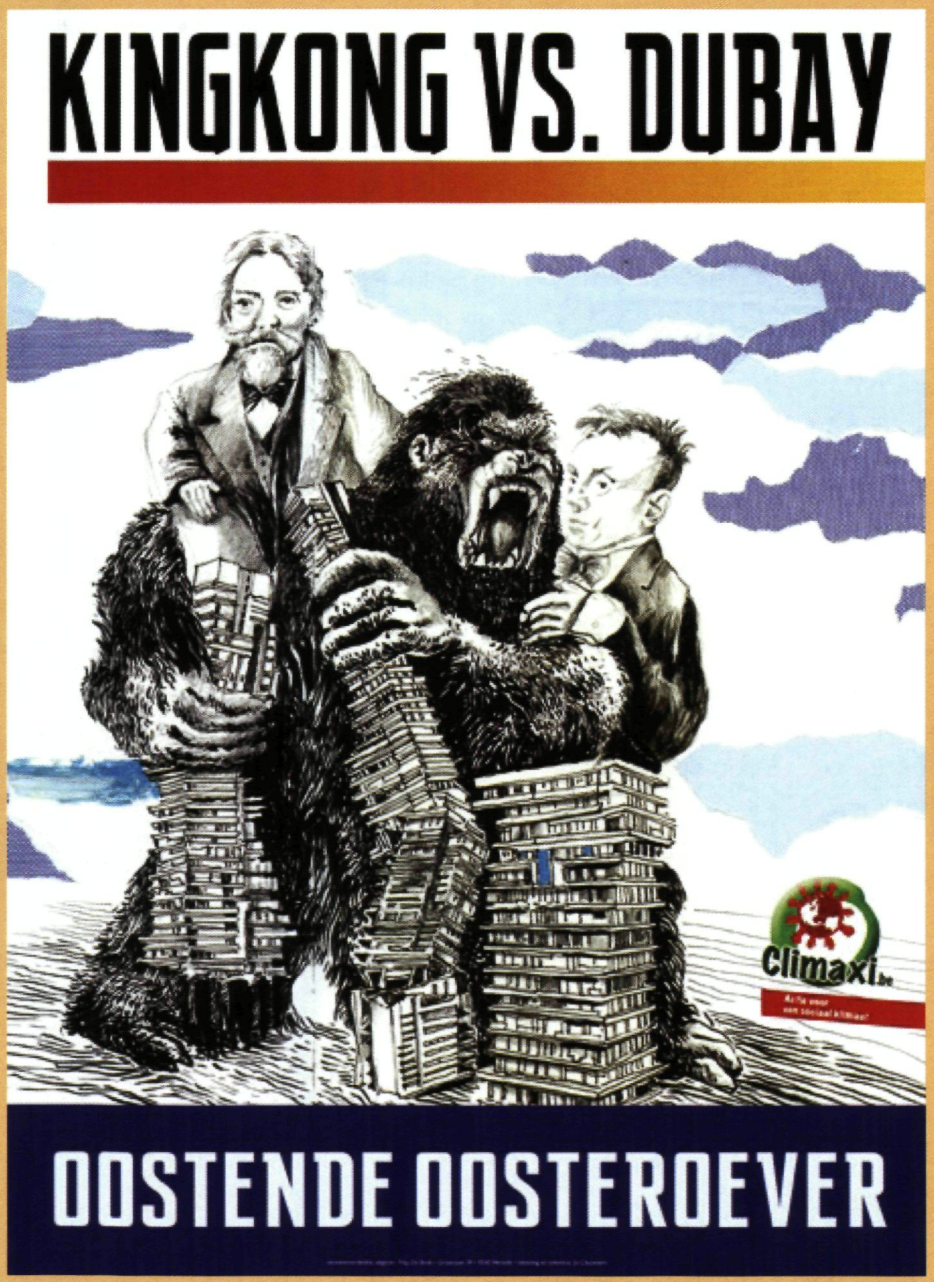
Végé sluit de deuren

Elke keer als ik **Oostende** bezoek trek ik naar de **Baelskaai**. In het toeristisch seizoen voel ik mij daar én op '*den Opex*' meer in mijn sas dan tussen de drukke drommen mensen die van station naar strand waggelen, zich ondertussen volproppend met nep-schaaldieren uit de kraampjes langs de **Visserskaai**. Ook al heb ik in de stad mijn favoriete plekjes, een bezoek aan Oostende kan niet zonder de oversteek te doen met de veerboot.

Toch keer ik elk jaar droef gezind terug. De kaai is elk jaar wat minder kaai. Het vistuig wordt nu grotendeels netjes opgeborgen en de nieuwe aanleg van de kaaien kan mij nauwelijks bekoren: te clean, duur, protserig, te mondain. De visserij verdwijnt er en wordt vervangen door nepvisserij: verlichtingspalen van 68.000 € het stuk die lijken op een mast. Voor mij zijn het eerder galgen waar men de laatste visser wil aan ophangen. Te midden van al die bourgeois-schoonheid houden een aantal mensen dapper stand: **Café Végé**, **Café The Sailor**, een paar winkeltjes, de scheepswerf **IDP**, het architectenbureau van **Smalle**, Resto **Jolly Sailor,** de **Nele-bunker**. Daar kan men zich laven aan de authenticiteit en een babbel doen met gewone mensen. De '*nouveaux riches*' haal je er zo uit: ze dragen sandalen en witte tenniskousen rond hun voeten, die ze dan ook nog veel te veel optrekken.

Eén van die troostplekken gaat allicht ook voor de hamer. **Marie** van Café Végé stopt er mee. Ze is tevreden maar moe. De loods rechts ervan blijft nog, het winkeltje links heeft een contract tot in 2020. Daarna wordt allicht ook dit hol van weerstand opgevuld met de gedrochten van **Versluys** en zijn trawanten.

Affiche Jo Clauwaert

Marie haar roots liggen in **Oekraïne**. Samen met haar man **Freddy** kwam ze aan de kust terecht na omzwervingen in **Duitsland** en **Wallonië**. Ze werkten samen acht jaar in de toiletten van **Blankenberge.** Haar man liet zijn oog vallen op het café, achteraan de winkel VEGE (een voorloper van **Spar**, zegt **Freek Neirynck** mij). Het waren gouden tijden. In Oostende legden elke dag tachtig schepen aan en die mensen wilden zich 's morgens vroeg opwarmen bij een **poester**. *"Mijn man had een goed commercieel talent en kwam uit een vissersfamilie"*, zegt Marie in het Frans, "*soms kon je hier niet binnen van het volk*! *We verdienden toen goed onze boterham en de mélange van ons publiek was heel schoon: vissers en werkvolk van alle kleuren en geuren. Racisme is aan mij niet besteed. Ik heb de helft van de wereld afgedweild en altijd hard gewerkt om tenslotte hier in Oostende café-bazin en eigenlijk ook psycholoog te worden in deze gemeenschap. Neen, het kleur en de afkomst van de mensen doen er niet toe. Ik heb hier trouwens bijna nooit ambras gezien, misschien twee of drie keer in gans die tijd."* Langs de andere kant van de toog deelt niet iedereen die mening. Net als aan elke dorpstoog neemt de frustratie van mensen over de wereld rond zich toe. Die frustratie werken ze uit op andere gelukszoekers en (slechts) gedeeltelijk op diegenen die verantwoordelijk zijn voor de *misère*. Och, zijn we niet allemaal gelukszoekers in het leven? Is

Atmosfeer in De Végé - Foto Wim Schrever

verhuizen niet van alle tijden? Wie vindt dat mensen op hun plek moeten blijven zitten moet er voor zorgen dat er op die plek een eerlijk loon te verdienen valt. Neen, andermans huis en inkomen afpakken en dan zeggen dat men de zee niet mag oversteken, het zal nooit lukken.

Marie houdt haar café 13 jaar open en stopt eind september: *'Het is mooi en genoeg geweest. Het café gaat dicht, al zal ik het missen. Mijn zoon Vladimir is mij een huisje aan het opknappen op den Opex. Dan kan ik wat rusten en mijn vriendinnen en familie zien. Ik heb hier alle dagen open gehouden vanaf halfacht 's morgens en ben binnenkort op pensioen. Ik kan het niet meer opbrengen om verder te doen. Mijn hobby blijf ik wel houden: zalm roken! "*

'Ik had altijd klanten van overal in het land" zegt ze en ze haalt knipsels boven met **Johan Verminnen** er op: *"Veel artiesten kwamen hier. Ik heb niks tegen de mensen die in de luxe-appartementen wonen, maar die komen hier niet. Het zal niet sjiek genoeg zijn. De mensen van vroeger worden uit de wijk gedreven, allez, comment* ça *s 'appelle, ce phénomène, godverdoemme!"*

Het vocht en het spijt komt ons allen in de ogen: *"Ge gaat spijt hebben hee Filip, als het toe is. Ik ook. Maar ik ben op tijd weg, ze willen hier allemaal jachten leggen en rijk volk aantrekken, dat de stadskas spijst. En ik ga in een proper huizeke wonen. Politici hebben hier nooit in hun kaarten laten kijken: de ene keer moet de visserij weg en gaat men het dok dempen, de andere keer niet. Ze willen een nieuwe vismijn, maar ze komt er al jaren niet. Wie gelooft die mensen nog?"*

Buiten staat er een windje, het zonnetje komt door de wolken piepen… en laat zijn stralen de galgen koesteren. In mijn zak zit een door Freek gesigneerd boek *'Boontje en ik op het dagblad Vooruit'*. Over **Louis-Paul Boon**. Die schreef onder meer *'De vergeten straat'*. Ook toen al moesten de kleintjes gaan lopen voor het grote geld dat hen uit hun huizen joeg.

Filip De Bodt

Foto's Jo Clauwaert

Het leven zoals het is op de Z53 'Van Eyck'

Zes uur, de wekker gaat. Ik geef mijn vriendin een knuffel en een zoen. We drinken nog snel een tasje koffie en om 6.30 uur komt mijn vader me ophalen om koers te zetten naar **Zeebrugge**. Daar wacht ons busje voor vertrek richting **Le Havre**, waar de kotter ligt afgemeerd.

Om 13.00 uur gaat de sluis open en zetten we koers naar visgrond de **Seinebaai**, op zo'n vier uurtjes stomen. Het is voorlopig mooi weer, maar de vooruitzichten zijn niet best. Ik controleer nog even alles in de machinekamer en begeef me naar m'n kooi om wat te rusten. Om 16.30 zijn we op ons visbestek. We schieten de netten overboord en vieren ze naar visdiepte. We vissen momenteel op *'vuile grond'* waar we niet te lang kunnen liggen. Om zes uur is het tijd voor een eerste ronde. De vangst valt tegen. En de wind neemt toe. De voorspellingen zijn windkracht 8 tot 9 van het noordwesten deze nacht. Ons net is gescheurd door stenen. We repareren de boel en sorteren de vis.

Dinsdag

Om 9.00 uur begin ik aan het eerste menu van de week: zuiderse boomstammetjes met aardappeltjes en bloemkool in kaassaus. Ik moet alles goed vastzetten want we slingeren hard! Om 11.00 uur trekken we noord overlangs de zogeheten **Greenwich** boei, grote zakken komen op dek geslingerd. Om halfeen eten we ons middagmaal en is het tijd voor wat rust. Rond half drie is de wind gelukkig een beetje gaan liggen.

We komen wat terug op onze plooi, zodat het werk wat versoepelt. We kuisen sint-jakobsschelpen. Aan boord is het om de andere dag vis en vlees. Ik bereid deze keer een diabolieksausje: dat is een pikante saus met gestoofde worteltjes, ui en tomatenpuree. Tegen half vijf halen we onze netten binnen en vervangen hier en daar wat pluis om de nacht zonder scheuren en averij te doorkomen.

Woensdag

Dageraad breekt aan. Het was een betere nacht qua visserij, maar in de machinekamer zat het even tegen. De ijsmachines zaten verstopt door het slingeren van het water in de tank.

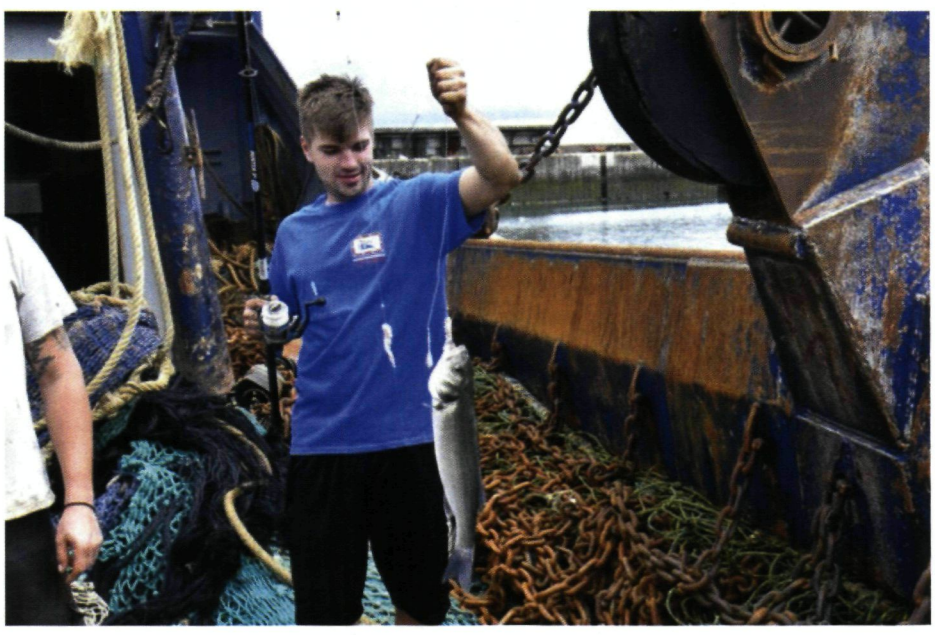
We vissen momenteel 6 mijl van het windmolenpark dat hier vorig jaar zomaar uit de zee rees als een paddenstoel. Voorheen hadden we er mooie visserij, nu kunnen we er niet meer komen. Ik doe nog een rondje in de machinekamer en smeer alle smeernippels van de vislier even door. Om 11.30 uur halen we de netten. 12.30 uur middagmaal. De jongens vinden mijn creatie lekker! 's Middags heb ik de wacht. We trekken over de west, nog steeds op zoek naar een beter visbestek. We vissen later die dag de nacht af en halen vroeg in de morgen onze netten boven.

Donderdag

De netten staan op dek, de laatste visjes worden afgevoerd naar het visruim. We gaan west over, naar de visgrond **Star point** of Sterre-punt, bij ons in de volksmond. Een baai dicht bij **Brixham** waar we mooie visserijen kennen. Hopelijk levert het wat op. We voeren wat reparaties uit aan het vistuig. Ik help nog even mee en begeef me naar de kombuis om het middagmaal te bereiden. Vandaag is het vlees mosterd-gebraad met kroketjes en een overheerlijke mosterdsaus!

Vrijdag

We zoeken rond op het bestek. De visserij is al beter dan van waar we komen. Het geeft weer moed. Ik voorzie steenbolkfilet met puree voor het middagmaal. Intussen reinig ik de ro-unit, dat is een systeem waar we van zeewater zoetwater maken om onze watertank op pijl te houden. Zo hoeven we in vreemde havens geen water te bunkeren. Binnen wordt er gesopt en ik sop wat in de machinekamer, we komen net van een weekje onderhoud bij machinefabriek **Padmos**, onze jaarlijkse onderhoudsbeurt. De motoren worden dan afgesteld en alles wat mankeert wordt weer op punt gezet. Dus de machinekamer kan wel een kuisbeurt gebruiken.

Zaterdag
De visserij betert weer wat en het is ondertussen op zee prachtig weer geworden, maar wel ijzig koud, omdat de wind van de noord komt. Het is met de puts en dikke pullover op dek. Vandaag eten we kipfilet. Een '*one pot dish*' noem ik het. Met spinazie, spekblokjes en penne (pasta). We vangen af en toe wat zeebaars. Vorige visreis hadden we controle aan boord en kregen we een boete van 1000 pond omdat er geen zeebaars mag gevangen worden, wat in de verordening wel zo geschreven stond. Los terzijde van de controle maak ik van de gelegenheid gebruik om de enkele zeebaarzen die we vangen in filet te trekken om morgen een lekker menuutje mee te maken.

Zondag
De visserij verloopt zoals gewoonlijk. Daarnaast wordt er wat geschilderd in de machinekamer. Vandaag eten we dus de zeebaars met aardappeltjes uit de oven.

Maandag
Bij zonsopkomst zullen we onze netten voor de laatste keer ophalen en koers zetten naar Le Havre, dan kisten lossen, brandstof laden, ketting werk op punt zetten en hier en daar nog wat werk aan de korren doen. De markt is duur vertelt mijn vader. Hopelijk zit er '*een beentje in de soep*' zoals wij zeggen over een mooie reis. Een nachtje rust en morgen vertrekken we weer voor een nieuw avontuur, op zoek naar verse natuurproducten uit zee.

Jason Savels

Drabbles van Flor

Valke — Altijd weer gebeurde het dat meneer Valke omhoog begon te gaan. Hij steeg gestaag en zette zich als een vlieg tegen 't plafond. Vervolgens schoot hij door de openstaande poort naar buiten. De stilte die daarop volgde werd daarna aan stukken gereten door mevrouw Valke die onbedaarlijk luid begon te lachen. Ze lachte op een manier die zeer aanstekelijk was, zodat ook wij op den duur onbedaarlijk luid begonnen te lachen. Onze lach botste tegen het metaal en kaatste terug, tot diep in onze lendenen. In de eerste plaats in die van mevrouw Valke die van al dat lachen klaarkwam.

Vuurtorengevoel — Als kind sliep ik in een mansarde. Het laatste wat zich telkens op mijn netvlies vastlegde was het vuurtorenlicht dat een stukje van de muur bescheen. Daarna kon ik slapen. Zo'n vuurtorenlicht heeft iets. Mensen worden erdoor aangetrokken. Dat komt door wat Boudewijn Büch het vuurtorengevoel noemt. Vuurtorens staan voor geborgenheid, voor licht in de duisternis, voor de zekerheid dat er een thuis(haven) is. Het vuurtorenlicht toont de weg, biedt een houvast, schept een band, is een baken. In tijden van vertwijfeling heb ik meermaals gedacht: zolang ik me op de vuurtoren richt, gaat mijn leven de juiste richting uit.

Boevenwagen — De rederij had niemand kunnen vinden die Pincket wilde vervangen. Die was overboord gegaan en sindsdien vermist. Daardoor lag het vaartuig werkeloos tegen de kaai. Omdat een schip moet varen werd koortsachtig naar een oplossing gezocht en die werd ook gevonden. Op de kaai stopte de boevenwagen die de ontbrekende matroos vanuit de cel naar 't schip bracht. Het gebeurde in de jaren zestig wel meer dat veroordeelde vissers uit de cel gehaald werden. Hoe dan ook, de ploeg was nu compleet. Eindelijk kon het schip zee kiezen. En toen we weer thuis kwamen stond die boevenwagen daar ook weer.

Parfum — De dienst zat er bijna op. Ze haastte zich om zich om te kleden. Ze voelde een lichte opwinding. Dat kwam doordat ze fijne lingerie aantrok, kousen ook en een jarretellehouder. Ze besloot boven haar zijden blouse een strak pak aan te trekken, met een nauwsluitende rok. Parfum. Pumps. Ze was klaar om de nacht in te gaan. Toen kreeg ze van de dienst een oproep. Ze moest nog dringend een visser overbrengen. In de cel lag de man op de brits. Hij verspreidde een visgeur. 'Is hij dood?', vroeg de vrouw. 'Neen', antwoordde de bewaker, 'hij riekt alleen zo.'

Flor Vandekerckhove

Vissersopstand anno 2018

Peter 'Blauwboek' Holvoet-Hanssen
(met dank aan Wannes Van de velde en EMK)

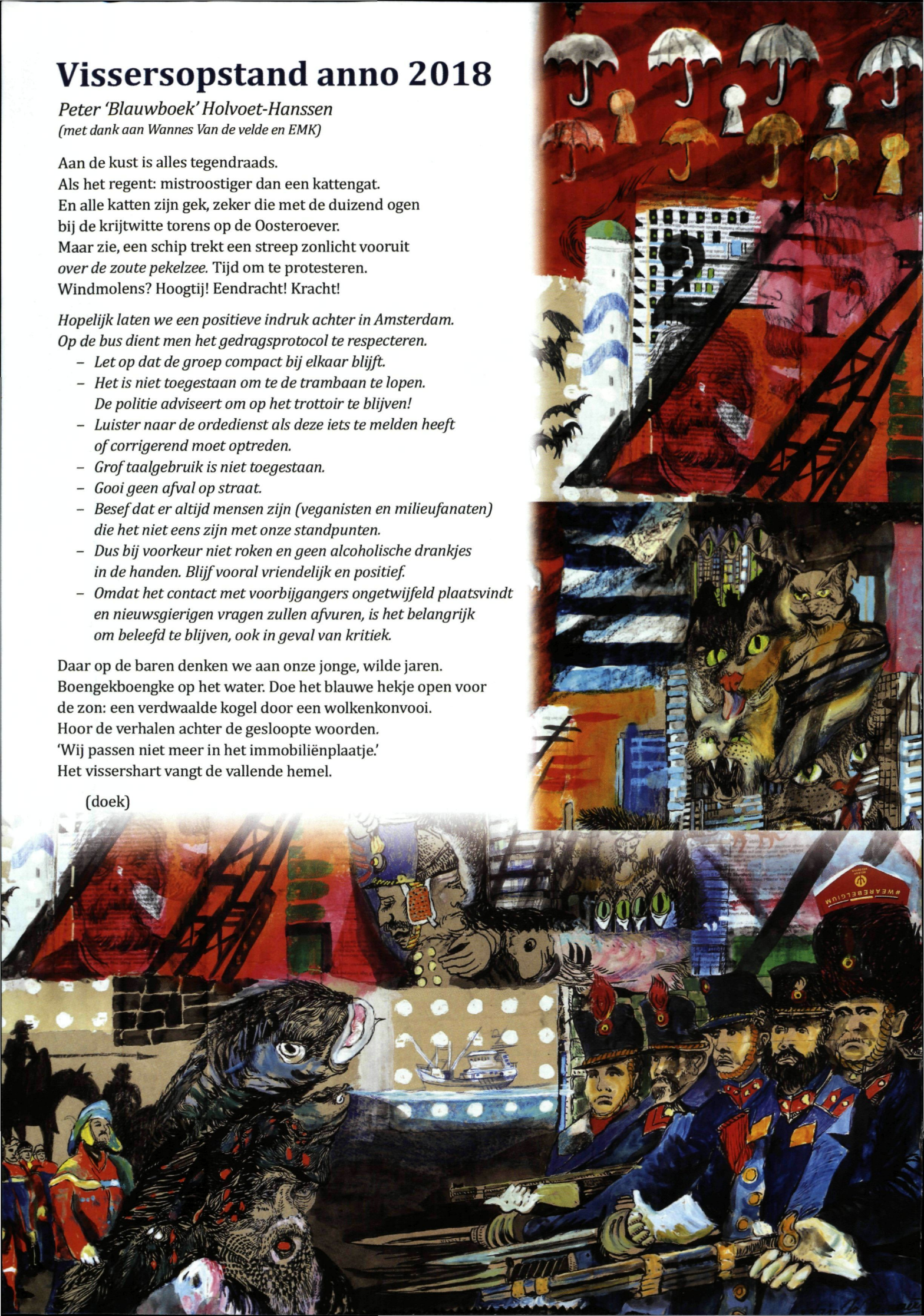
Aan de kust is alles tegendraads.
Als het regent: mistroostiger dan een kattengat.
En alle katten zijn gek, zeker die met de duizend ogen
bij de krijtwitte torens op de Oosteroever.
Maar zie, een schip trekt een streep zonlicht vooruit
over de zoute pekelzee. Tijd om te protesteren.
Windmolens? Hoogtij! Eendracht! Kracht!

Hopelijk laten we een positieve indruk achter in Amsterdam.
Op de bus dient men het gedragsprotocol te respecteren.

- *Let op dat de groep compact bij elkaar blijft.*
- *Het is niet toegestaan om te de trambaan te lopen.*
  De politie adviseert om op het trottoir te blijven!
- *Luister naar de ordedienst als deze iets te melden heeft*
  of corrigerend moet optreden.
- *Grof taalgebruik is niet toegestaan.*
- *Gooi geen afval op straat.*
- *Besef dat er altijd mensen zijn (veganisten en milieufanaten)*
  die het niet eens zijn met onze standpunten.
- *Dus bij voorkeur niet roken en geen alcoholische drankjes*
  in de handen. Blijf vooral vriendelijk en positief.
- *Omdat het contact met voorbijgangers ongetwijfeld plaatsvindt*
  en nieuwsgierigen vragen zullen afvuren, is het belangrijk
  om beleefd te blijven, ook in geval van kritiek.

Daar op de baren denken we aan onze jonge, wilde jaren.
Boengekboengke op het water. Doe het blauwe hekje open voor
de zon: een verdwaalde kogel door een wolkenkonvooi.
Hoor de verhalen achter de gesloopte woorden.
'Wij passen niet meer in het immobiliënplaatje.'
Het vissershart vangt de vallende hemel.

(doek)

Vissen in het verleden

Ik geloof dat de kabeljauwvisserij, de haringvisserij, de sardine-visserij, de makreelvisserij en waarschijnlijk alle grote zeevisserijen onuitputtelijk zijn; dat wil zeggen dat niets wat we doen, het aantal vissen ernstig beïnvloedt. En elke poging om deze visserijen te reguleren, lijkt bijgevolg nutteloos.

Tot deze vaststelling kwam de befaamde Britse bioloog Thomas H. Huxley in 1883. Meer dan een eeuw later kunnen we enkel meewarig met ons hoofd schudden als we zo'n uitspraak lezen. In de afgelopen decennia is pijnlijk duidelijk geworden dat het omgekeerde waar is: de Noordzee bevat niet oneindig veel vis, en een internationale wetgeving rond het beheer van deze natuurlijke rijkdommen is essentieel. Toch was Huxley geen uitzondering tijdens de late 19e eeuw. Ook in België was het geloof in een 'onuitputtelijke zee' toen nog groot, zelfs bij de belangrijkste wetenschappers uit die tijd. Doorheen de voorgaande eeuwen werd er door Vlaamse vissers, reders en enkele vroege mariene onderzoekers weliswaar sporadisch eens melding gemaakt van een achteruitgang van vangsten. Toch bleef bij velen de overtuiging bestaan dat er wel altijd nieuwe, rijke visgronden zouden blijven bestaan. Vissersschepen werden vanaf het einde van de 19e eeuw echter alsmaar groter, sneller en krachtiger. Het gevolg: een spectaculaire stijging van de vangsten, maar helaas ook een achteruitgang van de visbestanden.

500 jaar Vlaamse visserij in woord

Tegenwoordig is het motto voor het visserijbeleid dus: luisteren naar de vissen zelf, om zo tot een duurzame visserij te komen. Maar eeuwenlang werd het reilen en zeilen van deze industrie bepaald door andere overwegingen. Met het boek *Vissen in het verleden* besloten het Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ), het Museum aan de Stroom (MAS) en het NAVIGO-Nationaal Visserijmuseum een duik te nemen in vijf eeuwen visserij aan de Vlaamse kust, en daarbij op zoek te gaan naar die bepalende factoren die het Vlaamse visserijverleden richting gegeven hebben. Wat volgt is een verhaal van een constante zoektocht naar evenwicht tussen de vraag van de consumenten en het aanbod van de beschikbare vloot, vissers en vangstresultaten. Het is een historie over het balanceren tussen winstgevend vissen in de Noordzee, het Kanaal en de Noord-Atlantische Oceaan én overleven in een regio waar internationale conflicten vaak op zee werden beslecht. Het is een geschiedenis van de strijd tussen innoveren en vasthouden aan tradities. Het is in essentie een kroniek die niet zozeer over de vissers gaat, maar wel over de kernaspecten van het ruimere visserijbedrijf: de vloot, de vistechnieken, de vangsten en visgronden, de doelsoorten, de consumptie en de economische, geografische en politieke context van de visserij.

500 jaar Vlaamse visserij in beeld

Om vijf eeuwen visserijgeschiedenis naast de pagina's van het boek nog verder tot leven te brengen, bundelden het VLIZ, MAS, NAVIGO-museum en het Abdijmuseum Ten Duinen hun krachten eveneens voor een gelijknamige tentoonstelling. *Vissen in het verleden* neemt de bezoeker op sleeptouw doorheen de bewogen historie van de visserij: van bloeiend bedrijf, over talrijke zeeoorlogen tot een sector in crisis… Zestiende-eeuwse kunstwerken gaan hierbij in dialoog met een uitgebreide selectie aan schatten uit de scheepvaartcollecties van de organiserende musea. Verschillende objecten worden éénmalig uit de museumdepots gehaald, om het roemrijke verleden van de Vlaamse visserij in al zijn rijkdom te verhalen. Samen brengen ze een intrigerend relaas over de ups en de downs van vijf eeuwen Vlaamse visserijgeschiedenis.

Het boek 'Vissen in het Verleden' is een samenwerking tussen het VLIZ, MAS en NAVIGO-museum (auteurs Ann-Katrien Lescrauwaet, Jan Parmentier en Ruth Pirlet) en wordt uitgegeven door uitgeverij Hannibal. Het is verkrijgbaar in de shop van het NAVIGO-museum, de betere boekhandel en via de website van de uitgeverij (www.uitgeverijkannibaal.be).

De tentoonstelling 'Vissen in het Verleden' loopt van 1 juli 2018 tot 6 januari 2019 in het NAVIGO-Nationaal Visserijmuseum in Oostduinkerke.

Kaart met de verspreiding van tong in de Noordzee in de tweede helft van de 19e eeuw. Het is een beeld uit *'The piscatorial atlas of the North Sea, English and St. George's Channels'* (1883), die ook in het boek en de tentoonstelling Vissen in het verleden aan bod komt. De auteur van deze atlas waarschuwde in 1883 reeds dat de *'tong voorheen overvloedig en nu nog slechts schaars aanwezig is, en dus onmiddellijke aandacht vereist is voor het behoud en de voortplanting van de soort'.*

Het muzikale anker 30:
Lyle Lovett en 'If I had a Boat'

In het vorige visserijblad hadden we het over **Sting**, de bassist, zanger en songschrijver van **The Police**, die in 2013 met *'The Last Ship'* zijn elfde studioalbum had uitgebracht. Een wat ondergewaardeerde plaat, omdat men **Gordon 'Sting' Sumner** wel eens durft te associëren met stadionrock en al te grote luxe, het straatje waarin bij voorbeeld ook een **Bono** woont. Maar *'The Last Ship'* grijpt terug naar Stings herinneringen aan zijn jeugd in **Wallsend** in **North Tyneside**, langs de rivier de **Tyne**, in het noordoosten van **Engeland**. Leven was er synoniem van overleven. Men leidde er een bestaan van slaven in het zweet zijns aanschijns… en dat voor een schijntje. Tot dan, dus nog zonder *'The Last Ship'*, hadden we achtentwintig afleveringen lang getracht verbanden tussen zee, zeevaart, zeelieden en muziek te belichten aan de hand van weinig bekende tot overbekende liederen uit alle windstreken…

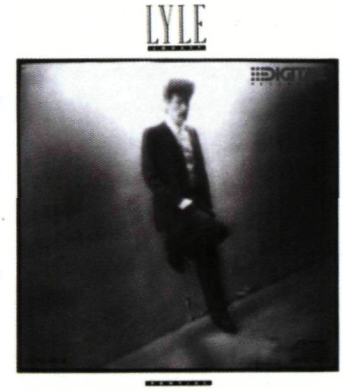
Lyle Lovett

In deze dertigste aflevering hebben we het over een merkwaardige **Texaan** en een liedje dat slechts van verre met de zee verbonden lijkt, een o zo aangenaam zoemend liedje, waarin de zanger met zijn tekst bokkensprongen lijkt te maken. Gaandeweg blijkt de puzzel in mekaar te passen. **Lyle Pearce Lovett** heet de man in kwestie, geboren in 1957 en actief sinds 1980. Er is kans dat u hem enkel (of vooral) kent als acteur, want hij was te zien in een flink aantal films, te beginnen met *'The Player'*, die merkwaardige prent van **Robert Altman**, die één lange sterrenparade is. Lovett, niet bepaald moeders mooiste maar wel voorzien van een, zullen we maar zeggen, karakterkop, leerde op de set de bloedmooie **Julia Roberts** kende. De twee kenden een passionele romance, die bekroond werd met een huwelijk in 1993. In Altmans *'Prêt-à-Porter'* (1994) zaten zowel Roberts als Lovett. Maar de liaison hield geen volle twee jaar stand. Toch (her)kennen heel wat filmfreaks hem nog steeds als *'de lelijkerd naast Julia Roberts'*, **Frankenstein** naast de **Notting Hills**. Sommige beelden blijven plakken.

Daarna ging het minder stormachtig en iets trager op emotioneel gebied: in 1997 kreeg hij een verhouding met ene **April Kimble**. Ze verloofden zich in 2003 en huwden in 2017. Lovett zat dus in nogal wat Altman films maar was ook te zien in episodes van zeer diverse Tv-series (wij zagen hem een keer in *'Castle'*, seizoen 3, episode 9), schreef een zeldzame keer filmmuziek. In 1995 deed Lyle een duet met **Randy Newman** in Newmans overbekende *'You've Got A Friend In Me'* voor *'Toy Story'* (u kent allicht ook de versie van **Arno**, *'Je bent een Vriend van mij'*) Het aantal bijrollen van Lovett, cameo's, deelnames aan tributes en speciale bijdrages in beeld en muziek is legio en, u raadt het, boeiende materie maar veel te veel voor dit Anker. Enkel nog dit. In 2010 kreeg Lovett een eredoctoraat: hij werd *Doctor of Humane Letters* aan de universiteit van **Houston**, TX, zijn geboorte- en thuisstad. Overigens was dat niet de enige universitaire award. Helemaal wat anders, maar niet ongewoon voor iemand uit de *Lone Star State*: Lovett is gek op paarden en paardendressuur. Hij doet mee aan competities in paardenmennen op het hoogste niveau. In 2002 werd hij aangevallen en in het nauw gedreven door een… stier in de farm van zijn nonkel. Het dier was geen muziekliefhebber, want een complexe beenfractuur en zes maanden revalidatie waren het gevolg van dit pijnlijke gebeuren. Waarna Lovett weer vrolijk op tournee ging.

Maar wat ons hier vooral interesseert aan deze man van alle seizoenen, is zijn muzikale inbreng en meer bepaald dat enigmatische ***'If I Had A Boat'***. Zo leerden we de man kennen, met zijn briljante tweede plaat ***'Pontiac'*** (1988) Zijn eerste plaat was het Europese publiek grotendeels ontgaan, al begon die *'Lyle Lovett'* (1986) met zijn vermoedelijk grootste Amerikaanse succes, *'Cowboy Man'*. Het plaatste hem meteen met stipnotering in de rangen van de Texaanse singer-songwriters met een country en folk basis. Met *'Pontiac'* werd echter duidelijk dat men Lovett niet het etiket van countryzanger mocht opzadelen, omdat je in zijn songs ook fijn verwerkte invloeden vindt van rock, blues, gospel, (Texas) swing en zelfs jazz (we zouden schrijven bigband jazz, maar dat vindt hij zelf niet zo'n gelukkige omschrijving). Die link met jazz zou hij onderstrepen als leider van zijn eigen **Lyle Lovett And His Large Band**, ook de titel van de opvolger van *'Pontiac'* (1989). In 2007 zou hij met het live in de studio opgenomen album *'It's Not Big It's Large'* trouwens hoog scoren.

Via *'Pontiac'* maakte de melomaan kennis met liedjes die ver boven het gemiddelde staan, bij voorbeeld met de troosteloze titelsong, ook met *'L.A. County'*, country vol weerhaakjes, met het hilarische *'She's No Lady'* (*'The preacher asked her / And she said I do / The preacher asked me / And she said yes he does too / And the preacher said / I pronounce you 99 to life / Son, she's no lady, she's your wife'*), met *'Simple Song'* dat, zoals de titel impliceert, een heel eenvoudig lied is met

een fijne boodschap. Maar de plaat opent met dat sprankelende, zonovergoten lied met de heerlijke openingszin: '*And if I had a boat / I'd go out on the ocean / And if I had a pony / I'd ride him on my boat / And we could all together / Go out on the ocean / I said me upon my pony on my boat*'. Het openingsbeeld doet de fantasie meteen op hol slaan: als hij boot had (of zou hebben) én een pony, wat dan logischer dan met de viervoeter uit varen gaan? Niet? … Niet dus, want hoe mooi en vlot de verzen ook bekken, zo vanzelfsprekend is dat toch al niet meer, zo'n pony berijden op een veel te krap jacht (want met een oceaanstomer werkt dit sowieso niet…) …

Nee, we zijn niet de eersten om daar ons hoofd over te breken, temeer daar het vervolg hier niet meteen op aansluit: in de tweede strofe verschijnt zingende cowboy **Roy Rogers** met zijn beroemde paard **Trigger**. '*I couldn't bring myself to marrying old Dale*'. Daarmee verwijst Lovett naar **Dale Evens**, de 'tegenspeelster' van Roy in de… reclame voor *Nestlé 's Quick Strawberry Drink*. Nestlé was begin de sixties de sponsor van '***The Roy Rogers Show***', één der iconen van de Amerikaanse TV. Het lijkt erop dat Lyle hier associaties maakt met beelden die onderdeel uitmaken van het gemeenschappelijk (onder)bewustzijn van het Amerika van halfweg vorige eeuw. De derde strofe bevestigt dat: want nu is er sprake van de gemaskerde **The Lone Ranger**, TV én radio held, de tegenhanger van **Zorro**. Ook hij had, zoals alle superhelden, een assistent in de vorm van Indiaan **Tonto** (die model zou staan voor onder meer **Otorongo** in het legendarische jeugdfeuilleton van de BRT, '*Johan en de Alverman*') De acteur die Otorongo speelde, **Adolf De Winter**, werd dit jaar trouwens gevierd in de Otorongohoeve in Wetteren, precies dertig jaar na zijn overlijden.

Edoch, de Tonto van Lyle Lovett is de tweederangsrol als overal inzetbaar slaafje van de blanke duidelijk beu: '*But Tonto he was smarter / And one day said kemo sabe / Kiss my ass I bought a boat / I'm going out to sea*'. De term '***kemo sabe***' ofte '***ke-mo sah-bee***' is het koosnaampje dat Tonto gebruikte voor zijn baas. Het zou teruggaan op een Indiaans woord (etymologie niet helemaal zeker) dat iets als '*trouwe vriend*' betekent. Al snel werd de term in de States te pas en te onpas gebruikt om een gekende op een vriendelijke of minder vriendelijke manier te bejegenen. Je hoort '*kemo sabe*' dan ook vaak in Tv-series. Aan het eind van die strofe keert Lovett terug naar het beeld van zijn pony op de boot. In de laatste strofe krijgt dat zijn beslag. Al blijft het wat vaag, het lijkt een geval van '*wij tegen de rest van de wereld*', een vertrouwd gevoel, al is die '*wij*' hier één mens, één boot en één pony: '*I would not scare my pony on my boat out on the sea*'. '*If I Had A Boat*' is pure poezie. Daar kunnen we het allicht over eens zijn. Het blad ***Rolling Stone*** plaatste het op 87 in zijn indrukwekkende lijst van 100 grootste country songs en karakteriseerde het als '*abstract, absurdistisch en meditatief*'. Je moet dus niet (te veel) zoeken naar een welomschreven redenering, je moet vooral afgaan op het gevoel dat opwelt bij beluistering. En emotie, dat heeft dit zalige lied te koop.

En toch! Toch kan je een duidelijke lijn zien in deze snapshots. Alle beelden hebben immers betrekking op het bittere verlies van een liefde, die onverwoestbaar leek: The Lone Ranger en Tonto, die af wil van het '*dirty work*' (!) van en voor zijn baas, Roy en Dale… Trigger is dan een toppunt van trouw: toen het stierf liet Roy Rogers het zelfs opzetten. Dit bittere verlies moet Lyle zo hoog gezeten hebben dat hij het enkel omfloerst, in gevleugelde beelden tot uitdrukking kon brengen. Zo bekeken is de trouwe pony een vorm van troost, een surrogaat voor de verloren vriendschap annex liefde, waarbij de boot op de oceaan het ontsnappen symboliseert. Een haast kinderlijke reactie op het echec? Jazeker! Dat '*kind zijn*' is een kenmerk van Lyle Lovetts leefwereld en daarop aansluitende rijkdom aan beelden, vaak kinderlijk onverwacht. De wereld gezien door de ogen van een volwassene die kind wist te blijven.

Je kan '*If I Had A Boat*' beslist nog verder ontleden, maar dat zou de schoonheid van deze poëtisch gesublimeerde ontboezeming alleen maar doen afkalven. Toch blijft er die éne vraag: waar heeft Lovett het beginbeeld vandaan? Want het is '*te mooi om niet waar te zijn*', een idee dat we in zo'n geval wel vaker koesteren. Geloven of niet, Lovett heeft er ooit een hint over gelost. Hij beweert dat hij ooit met een pony door een plas, poel of vijver reed, wat niet zo best wilde lukken. Hij zou zich toen een boot gewenst hebben om aan de overzijde te geraken… My ass! Laat ons dan maar bodemloos en volstrekt ontroostbaar zijn en blijven in de liefde! Hier die pony, zeg ik u! Merci, Lyle, en vergeet je zuidwester niet.

Antoine Légat.

Pony on a boat

Boeken
aan het water

Zee blijft een inspiratiebron voor zinnen. Zinnen die soms boek maken. Een grandioze manier om aan zee over zee met zinnen die verre van waterachtig zijn, te verwijlen. Onze planeet is meer zee dan vasteland al wordt dit soms vergeten door mensen die nooit op de rand van het strand uitkeken naar vertes. Dat doen schrijvers soms wel. Die rand opzoeken en beschrijven wat ze zien of nauwelijks zien maar toch ervaren. Daarom zijn boeken en zee eeuwenlang twee handen op een buik. Gewoonweg met het geluid van een golf in stilte een boek verslinden. Daarna nog een pootje noordzeegarnalen en een frisse pint. Moet er nog zand zijn?

De leesbaarheid wordt aangegeven met smiley's. Hoe meer smiley's' hoe vlotter je door het boek geraakt._Kwaliteit en diepgang worden aangegeven met sterren. Stella Maris, remember? Hoe meer sterren hoe meer het boek verbaast en tot nadenken aanzet.

De zee, een spiegel. Joseph Conrad, Van Oorschot Amsterdam, 2017

☺ ☺ ★ ★ ★ ★ Het betreft een boek dat meer dan een eeuw geleden werd geschreven (1906) en door **Van Oorschot** opnieuw werd uitgegeven. De auteur verliet zijn geboorteland **Polen** omwille van politieke moeilijkheden, werd op zijn zestiende zeeman, verkende alle wereldzeeën en vond uiteindelijk een vaste stek in **Engeland**.

De taal die **Conrad** hanteert, is nogal archaïsch en zeker wat betreft het reilen en zeilen van boten vrij technisch. Je hoort de vakman schrijven. In het spinrag van alle kennis over boten en hoe je die boten drijvend houdt, is er een constante: de liefde voor de zee en hoe de zee een spiegel is voor de mens. Je speelt niet met de zee, de zee speelt af en toe met jou en uiteindelijk gaat het vooral om een samenspel. Een boek van 1906 dat als geen ander de thematiek van de zee als omgeving scherp zet.

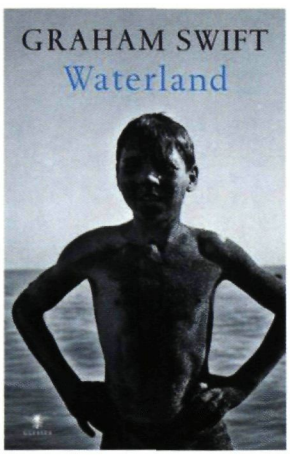
Dit boek kan niet *'groen'* zijn. Maar ondanks de vakkundige termen ontdekt de lezer het belang van water en de zee, een oerelement dat enkel met respect kan benaderd worden en tot beschouwing leidt. Een onleesbaar mooi boek.

Waterland, Graham Swift, Ulysses, 2007

☺ ☺ ☺ ★ ★ ★ ★ Dit boek speelt zich af op een plaats. Het *'waar'* is geen onderdeel maar de essentie van het verhaal. We spreken over **The Fens**, een poldergebied ten noorden van **Cambridge** en reikend tot het noordwesten van **Norfolk**. Wie er passeert, ziet weinig. Tenminste, voor wie niet ziet wat er te zien is. Een absoluut natuurgebied (zoals alle polders overigens) met veel water, complexer dan op het eerste zicht lijkt en groen regenachtig.

Waterland is een boek dat veel ineens wil vatten. Een geschiedenis van een familie en schoonfamilie. Een geschiedenis van wat je kan doen in dat soort land: land ploegen en bebouwen, palingen vissen en bier brouwen en als teenagers hangen aan de rand van een kreek met de nodige kreten.

Het boek leest vreemd. De lezer krijgt voortdurend vragen. Alsof de auteur niet weet wat hij wil zeggen en je mening vraagt. Dat maakt het apart maar ook intrigerend. De belevenissen gaan alle kanten uit, wat niet moeilijk is in zo'n vlak land. Zijn stijl en overgangen vragen aandacht. Geen streekroman, geen whodunit. Maar zoiets vreemds amusant, afgrijselijk en boeiend. Geen thema blijft gespaard: historiek van het vlakke leven, de twee grote oorlogen, het ontluikende seksuele leven, incest, onderwijs en … vooral vragen stellen. Een vreemde roman van een bekend landschap dat verspringend en vérspringend werkt zoals mensen in de polders snel kreken oversteken. Verspringen is inderdaad een olympische discipline.

Zelf opgegroeid in de polders was het voor mij een genoegen met deze **Graham Swift** kennis te maken. Het oorspronkelijke werk dateert van 1983. De tijden wanneer ik als puber met een verrekijker de polders afspeurde naar reigers en ander ongedierte. Puur genieten.

Atlas of remote islands, Judith Schalansky, Penguin Books, 2010

☺ ☺ ☺ ☺ ★ ★ ★ ★ Geen boot in bezit? Niet direct een avonturier die de wereldzeeën verkent? Geen nood. Neem dit boek mee aan de **IJzermonding** in **Nieuwpoort**, zoek een plaatsje vlakbij de vuurtoren en neem een atlas mee. Wedden dat je er weg van bent?

De auteur geeft zelf als ondertitel mee dat het om 50 eilanden gaat die ze nog niet bezocht maar ook nooit zal gezien hebben.

Eilanden landen altijd in zee. Maar de zee is immens en sommige eilanden nauwelijks te spotten. Op die manier wordt het een leuke verkenning. Van **Rudolf Island** naar **Amsterdam Island,** naar **Atlasov Island** en naar **Socorro Island**. Op twee bladzijden krijg je telkens een kaart en de belangrijkste gegevens van zo'n eiland. Afstanden tot bekende knooppunten worden gegeven en een korte tekst vertelt over het wat en hoe.
Leuk reizen per boek aan zee over eilanden die nauwelijks verkend werden.

Het Fluïde tijdperk, Atte Jongstra, Arbeiderspers, 2017

☺ ☺ ★ ★ ★ ★

De titel van het boek is enigszins misleidend. Binnen de actuele filosofie gaat inderdaad veel om water, flexibiliteit, fluïditeit… maar dat staat wat dwars op wat je vindt in dit boek.

Geen chronologisch overzicht van een tijdperk dus, maar eerder een overzicht van de recente kunstgeschiedenis. De auteur is van mening dat veel domeinen in elkaar overgaan, vervloeien en om deze wereld te kunnen begrijpen we één moeten worden met het water.

Een boek met hoofdstukken die bijna associatief in elkaar vloeien. Je vindt als lezer geen vaste lijn, eerder een samenspel van gedachten en gebeurtenissen, van beschrijvingen, van toestanden… Ondanks de wat chaotische indruk leest het boek goed weg. Van rollaters in de kunst, de vaas als uitgestelde fluïditeit, over waterman (sterrenbeeld maar ook vulpennenmerk).

Als smaakmaker nog dit citaat:

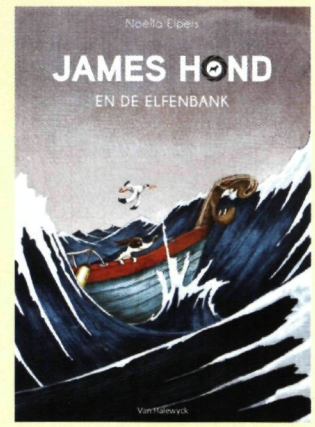
"Identiteit kan niet zonder de vloeiende, vlottende, fluïde wereld om ons heen.

Zijn schip en water soms één?".

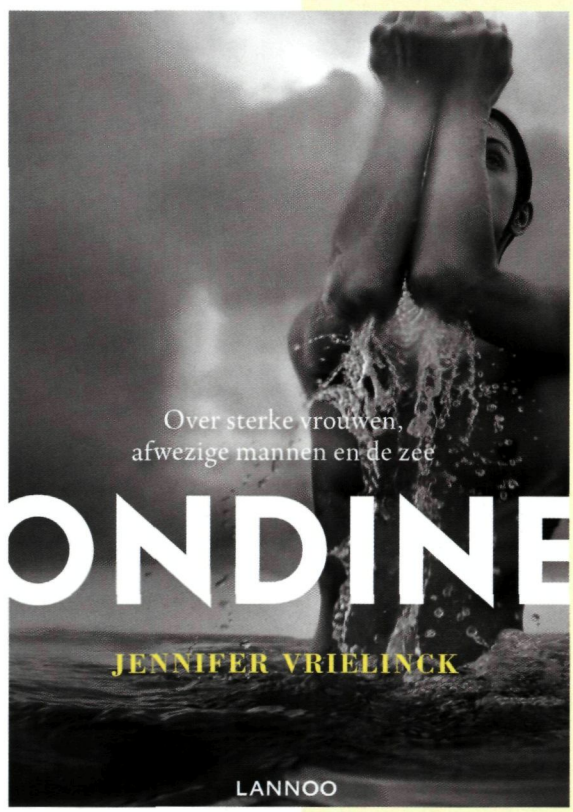
Annick Vansevenant

James Hond • Noëlla Elpers

Na het grote succes met haar historische adolescentenromans (denk bv. aan de vele bekroningen voor en het herdrukken van 'Dolores!') is Noëlla Elpers na 25 jaar ('t sprankelend debuut was 'GRINGO de Bliksemkater') terug naar haar roots gegaan, namelijk de doelgroep van 8-10-jarigen. Maar JAMES HOND is zeker ook hartverwarmend en genieten geblazen voor de volwassenen jeugdig van hart.
JAMES HOND is een innemende jackrusselterriër met kromme pootjes maar wàt een speurneus! De reeks speelt zich af in Oostende. Onze held is het hondje (al heeft hij naar eigen zeggen 'geen baasje') van 'Reneetje van 't Zeetje', gebaseerd op René Coolsaet en zijn legendarisch (helaas voormalig) restaurant 'Stad Kortrijk'. In dit eerste - spannende, grappige én ontroerende - verhaal gaat hij op zee met een vissers-koppel - gebaseerd op de door haar dochter geridderde 'Zee-Ridders' Marnix Verleene en Carine Uline, het unieke vissers-koppel.

Ondine • Jennifer Vrielinck

Jennifer Vrielinck is medewerker van het visserijblad en ze schreef Ondine. Ondine is een roman die zich afspeelt binnen een vissersfamilie. In het eerste gedeelte waan je je zo in Café Végé op de Baelskaai van Oostende. Dat deeltje beschrijft hoe sterke vrouwen die mannenwereld rechthouden en is herkenbaar voor diegenen die zich in die wereld wat inleven. Topbeschrijvingen lees je daar, met een vleugje parfum van de sociale roman zoals Boon en Buysse. Niet ouderwets, wel authentiek. In het tweede deel gaat Ondine studeren en neemt ze stilaan afstand van de visserijwereld…al blijft dat een permanent conflict in haarzelf…

Beide boeken zijn te koop via Climaxi: filip@climaxi.be voor info.

Over vis en vismarkten,

zilte lucht, bevroren tenen, verbrande schouders en veel water

Op 1 juli koppelden we onze vintage-caravan achter de auto, zette de kroost er in en trokken door **Nederland**. We reden over de afsluitdijk die van de **Zuiderzee** in 1932 het **IJsselmeer** maakte. Elke keer ben ik diep onder de indruk van die dijk. En dan nog is dit een understatement. De Zuiderzee was in 1900 belangrijker dan de **Noordzee** voor de Nederlandse visvangst. Drieduizend platbodems, meestal botters, visten in die zee op haring, ansjovis, paling, bot en garnalen.

Behalve dat de afsluitdijk adembenemend is en het stilstaan waard, is het ook een zichtbare grens in de tijd. Een halve zee zilte geschiedenis verdronk daar in zoetwater en de andere helft werd nieuw Nederland. We volgden de zeebries die deze hete, droge zomer dragelijk maakte noordwaarts en in Harlingen ontmoeten we zeezuchtgenote, zielsverwante en vooral zalige zeevrouw: **Maaike de Man**, afgestudeerd aan de **Enkhuizen Zeevaartschool** en vele vaaruren rijker dan ik ooit zal verzamelen.

We aten vis op de Grasdijk aan de **Waddenzee** in een soort piratenhol. Na het afscheid reisden we verder naar **Lubeck** en dan tot **Puttgarden** waar we de ferry namen naar **Denemarken**. Van **Rødbyhavn** naar **Kopenhagen** zonder noemenswaardige tussenstops. Denemarken kenden we als onze broekzak, nieuwe oorden te ontdekken, dus we reden meteen naar de brug naar **Zweden**. Over **Malmö** naar het schiereiland: **Falsterbo**. Na veel kilometers zeezwemmen, surfen en onder de sterren te slapen in deze **Côte d'Azur** van het noorden trokken we verder naar **Gotenburg**. Vandaar naar **Oslo**, waar we in de zeehaven de **Legend** voor het eerst in het echt zagen. De naam van het schip is een vlag die de lading denkt.

In telegramstijl, omdat de mond altijd overloopt waar het hart vol van is: in 1915 wordt het schip in **Scheveningen** gebouwd als zeilschip voor handel én visserij. In 1917, WOI, geraakt ze vermist op het kanaal. In 1925 teruggevonden in de **Congo**-rivier. In 1928 wordt ze gerestaureerd en krijgt ze een motor in Nederland. Tot 1940 werkt ze als cargoschip in de Noordelijke zeeën. In WOII is ze een bewapeningsschip voor het Noorse verzet. In 1944 opnieuw vermist en in 1947 wordt ze teruggevonden in **Newfoundland**. Geen spoor van bemanning of waarvoor ze diende de voorbije drie jaar. Ze wordt naar Nederland gebracht en opgeknapt. In 1955 wordt ze verkocht aan Noorwegen waar ze nog 40 jaar vaart als visserijschip, voornamelijk op **IJsland** en **Groenland**. In 1995 wordt ze op pensioen gesteld en weer omgebouwd naar zeilschip. Haar thuishaven is nu Oslo, de huidige hoofdstad van Noorwegen.

463 kilometer noordwestelijker ligt de voormalige hoofdstad **Bergen**. We rijden die rit met één tussenstop middenin (overigens bij het laatste tankstation voor de **Hardangerfjord** aan de voet van de **Hardangerjøkulen** gletsjer. *"Hoe kan het tegelijk verstikkend snikheet zijn en er zoveel sneeuw liggen?"* vragen de kinderen zich af maar verder hebben ze alleen maar veel slee-plezier met ons watersurfboard (*"After all, snow is only frozen water"*). In zomershort en T-shirt en op blote voeten. Bevroren tenen en verbrande schouders. Vanaf de Hardangerjøkulen verandert het landschap snel. We zitten rond de duizend meters hoogte en dus boven de boomgrens maar bij het naderen van de Hardangerfjord wordt het landschap wel weer groener maar vooral woester en tegelijk indrukwekkender.

Vijfentwintig jaar na datum ga ik terug naar de plek waar ik geestelijk rijker maar een half hart armer was vertrokken. Bergen, de **Hanzestad** van het noorden. Het zuidelijk begin- en eindpunt van de **Hurtigruten**, de scheepsroute langs de **Noorse Westkust**. Bijna ondenkbaar dat al die jaren er overheen gegaan zijn. Maar hoe gaat het soms in het leven? Je kunt aan het roer staan maar als de wind niet uit de juiste richting komt…

Een kwarteeuw geleden voerde ik elke weekdag met mijn gammele fiets de veerboot van het eiland **Askøy** waar ik woonde de fjord over naar Bergen, naar de universiteit, internationaal gerenommeerd voor zijn zeeonderzoek. Na de lessen in de voormiddag fietste ik naar de vismarkt bij **Bryggen**. Daar stond een oude visser, **Aspian**, bij een donkerrood geschilderde plank op twee schragen. Aspian verkocht zalm, sneed flinterdunne plakken en belegde er royaal verse, beboterde pistolets mee. Zijn boot had hij in de jaren zeventig al moeten wegdoen omdat hij de concurrentie van de groten niet aankon en hij was met zijn hele familie overgeschakeld naar zalmkweek in open kooien. Tien Belgische frank voor een pistolet vol hemels verse vis. Het was mijn vaste lunchstek. Ik was er vaste klant en alhoewel ik in dat jaar dagelijks beter werd in Noors praten, kwam het nooit tot een echt gesprek. Noors is een gemakkelijke taal, theoretisch gezien, maar er zijn zoveel dialecten en er is dan ook nog **Nynorsk** én **Bokmål**.
Bij het uitstappen aan het eindstation van de lightrail, ge-

bouwd in 2010, dus nieuw voor mij, rook ik meteen de zee de stad inwaaien. Zonder me te moeten oriënteren, liep ik recht richting de haven, mijn kinderen in mijn kielzog. Ik kon niet verwachten dat ze mee-onder-de-indruk zouden zijn. Ze hadden geen herinneringen, geen half hart dat de andere helft hier terugvond. Een tienerdochter die niet-aflatend hardop haar verlangen slaakte naar een specifiek jeansrokje uit de H&M en dat echt wel wou hebben en een tienerzoon die gewoon snel wou naar huis afreizen, maar dan wel via **Hamburg** want er was daar een fantastische **LARP*-winkel** (live action role-playing). De jongste nog te klein om grote wensen te hebben, kon niet ademen door de *'stink'*.

De vismarkt van Bergen. Mijn hart deed iets raar. Het water kwam me in de mond. Straks bij Aspian een broodje zalm halen en opeten op de houten banken aan de havenmuur.

Er lagen drie cruises aangemeerd. De haven was opgeruimd. Waar de banken stonden, stond nu een zee van classy terrasmeubelen met daarin toeristen die exquise vis eten. Wat had ik gedacht? Ook de viskraampjes waren luxueus en bijna allemaal uitgebaat door **Japanners**.

Ik zag geen vissersboten in de haven. Vooral luxe zeilboten en cruises en ergens waar vroeger het andere dok lag, stond een gigantisch appartementsblok dat zonevreemd tussen de historische huisjes stond. Bij nadere inspectie was het een *'extreme'* cruiseschip.

De winkeltjes van **Bryggen** verkochten geen stokvis, handgemaakte Noorse kousen en kerstversiering meer maar made-in-lagere-loon-landen souvenirs. Vooruitgang waarschijnlijk en de toeristen brengen nu natuurlijk meer op dan toen. Maar als je goed zoekt in Bryggen vind je nog wel een plaatselijke kunstenaar, weliswaar met aangepaste prijzen voor zijn werken en de visvangst is ook nog steeds bestaand, alleen beter verstopt.

In mijn dromen was ik er al zoveel keer terug gekeerd. Zintuigelijke dromen. Ik rook de lucht, proefde bijna de kabeljauw gevangen bij de **Lofoten**, die gedroogd in de buitenlucht als stokvis naar Bergen kwam, de ingeblikte sardines, de zalm die in de open kooien werden gekweekt langs de Noorse kust. Ik heb een jaar lang vergelijkende studies uitgevoerd. Naast de stokvis was de kabeljauw ook belangrijk voor de lever die gekookt of gestoomd werd tot kabeljauwleverolie, voor olielampen, om huiden te looien, zeep te zieden, verf te maken.

In die dagen las ik veel over het leven op zee in de **Nordlandboten**. Waar het werk zwaar en vermoeiend was. Moeilijke omstandigheden, koude, sneeuwstormen, stevige wind, ruwe zee. Lange dagen, de vrouwen zeer bewust dat de zee hun geliefde kon nemen. Er was de grote rampdag op 11 februari 1849 toen een zware noordwesterstorm die uit het niets opkwam vijfhonderd mensenlevens eiste. Op 31 maart 1868 nogmaals met honderd vissers die omkwamen. De grote, open Nordlandboten waren levensgevaarlijk maar wel fantastische boten. Tussen de vijf meter (**faering**) en twaalf meter lang (**fembøring**). Ze hadden roeiriemen en een enkelvoudig zeil. Denk aan **Vikingschepen**. Tegenwoordig varen ze met trawlers. En ook fulltime. Vroeger combineerden Noorse vissers vaak het beroep visser met boer.

Ieder jaar verliep volgens een vast patroon. De jaarcyclus begon in januari met de vangst van kabeljauw, die eindigde in april. In mei en juni werd de gevangen vis verwerkt. In juni startte het binnenhalen van het hooi, dat nodig was als wintervoer voor het vee. Juli was om in familieverband bessen te plukken en turf te steken als brandstof voor de wintermaanden. Augustus was de oogstmaand, vooral van gerst. In de september en oktober werden de schapen en koeien geslacht. Het hout van de huizen werd vernieuwd. In november en december reparatie van netten en vistuig binnenshuis. In januari keken de plaatselijke vissers weer reikhalzend uit naar de komst van de kabeljauw. De cyclus was rond en het leven begon weer opnieuw.

Mijn cirkel was ook rond. Ik was teruggekeerd naar wat ik had achtergelaten. Het leek gisteren. Gisteren was ik jong en begreep ik niet wat nostalgie was en waarover oudere mensen het hadden, wanneer ze praatten over de *"goede oude tijd"*, nu ben ik dus ook oud.

Jennifer Vrielinck

RUIMTELIJK PLAN NOORDZEE

”MEER PLAATS VOOR DE VISSERIJ

Climaxi.be
actie voor een sociaal klimaat

climaxi.be

ver. uitg.: Filip De Bodt Groenlaan 39 Herzele • tekening & ontwerp: Jo Clauwaert - cdvproductions@skynet.be